

Międzybórz

Załącznik do Uchwały nr
Rady Miejskiej w Międzyborzu
z dnia

Autorstwo, skład, opracowanie szaty graficznej, redakcja materiałów źródłowych:

BIORĘ UDZIAŁ

Fundacja Partycypacji

www.bioreudzial.pl

@: kontakt@bioreudzial.pl

mgr Anna Kamzol, mgr Dagmara Jacuńska, mgr Karolina Wrembel

Międzybórz, 2021 r.

Szanowni Mieszkańcy

Spółeczna Strategia Rozwoju Gminy Międzybórz na lata 2021-2023 to dokument fakultatywny, określający cele i kierunki rozwoju Gminy ma najbliższe lata.

Ta pierwsza w pełni społecznie przygotowana strategia została zaprojektowana na stosunkowo krótki okres- 3 lat, ponieważ sytuacja makro i mikroekonomiczna w kraju i na świecie a zwłaszcza doświadczenia spowodowane wystąpieniem epidemii COVID-19 pokazują, że tworzenie strategicznych dokumentów rozwojowych na długie okresy czasu jest co najmniej ryzykowne.

Żyjemy w okresie licznych i dynamicznych zmian społecznych i ekonomicznych, co w istotny sposób wpływa na zakres i kształt funkcjonowania samorządu oraz co szczególnie istotne na jego zdolności inwestycyjne i zasoby finansowe.

Dokument ten wskazuje na lokalne potrzeby zarówno w zakresie infrastruktury komunalnej oraz w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców w takich obszarach jak służba zdrowia, policja, ochrona przeciwpożarowa, komunikacja a także poziom szkolnictwa, promocji i polityki informacyjnej.

Wskaźniki realizacji celów umożliwiają stały monitoring Strategii, a świadomość, że jest to dokument otwarty na modyfikacje i zdolny przyjmować zmiany i korekty a wręcz powinien być tak traktowany sprawia, że nie jest on sztywny i schematyczny.

Dziękuję Wszystkim zaangażowanym w tworzenie tego opracowania i proszę o dalszą gotowość wpływania na zmiany zarówno w tej jak i przyszłych Strategiach Rozwoju Gminy Międzybórz.

Strategia tworzona jest dla ludzi i bez udziału mieszkańców w jej realizacji będzie tylko zbiorem słów a ma być inspiracją i kierunkiem rozwoju.

Jarosław Głowacki
Burmistrz Miasta i Gminy
Międzybórz

“

Przygotowując Społeczną Strategię Rozwoju Gminy Międzybórz na lata 2021-2023 zależało nam przede wszystkim na przygotowaniu dokumentu praktycznego, który będzie efektem prac z mieszkańcami. Podczas licznych spotkań, rozmów i wymiany zdań wybrzmiały bardzo istotne dla mieszkańców gminy kierunki rozwoju, w jakich chcieliby widzieć miejsce swojego zamieszkania w roku 2023.

Dokument Strategii powstał w oparciu o badania metodą *Participatory Action Research (PAR)*, która odwołuje się do idei badań kooperatywnych. Oznacza to, że przygotowanie dokumentu polegało przede wszystkim na prowadzonych systematycznie badaniach jakościowych wypracowanych razem z mieszkańcami gminy Międzybórz. Często nieoficjalne kanały komunikacji jak grupy na portalach społecznościowych, warsztaty czy spotkania w plenerze były idealnym miejscem, by porozmawiać o przyszłości gminy za co każdemu mieszkańcowi dziękujemy! Poniższy dokument został wypracowany dzięki zaangażowaniu aktywnych mieszkańców miasta i gminy Międzybórz.

Życzymy, by takie wsparcie partycypacji społecznej towarzyszyło przy realizacji niniejszej Strategii, która będzie podstawowym dokumentem planistycznym dla rozwoju społecznego, środowiskowego i gospodarczego gminy.

BIORĘ UDZIAŁ
Fundacja Partycypacji

Spis treści

Społeczny wymiar przygotowania strategii.....	5
Analiza i diagnoza ostatnich 10 lat	9
LOKALIZACJA GMINY.....	9
RYS HISTORYCZNY	10
UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE.....	10
DEMOGRAFIA	14
ASPEKTY SPOŁECZNE.....	16
TURYSTYKA I REKREACJA	20
DOKUMENTY PLANISTYCZNE.....	20
PRZESTRZEŃ PUBLICZNA.....	22
GOSPODARKA.....	26
RYNEK PRACY.....	27
ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	29
INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA.....	30
WSPÓŁPRACA	32
BUDŻET I FINANSE.....	32
Wyniki badań ankietowych.....	38
Podsumowanie prowadzonych konsultacji społecznych	52
Analiza SWOT.....	58
Zdefiniowanie strategii	60
Wizja, misja.....	60
Plan operacyjny.....	61
Wdrażanie, monitoring i ewaluacja.....	69
Załączniki	71

Spółeczny wymiar przygotowania strategii

Wyjazd Szkoleniowy Partnerstwa Lokalnego dla Międzybórz

Pierwsze badania społeczne dotyczące tworzenia Społecznej Strategii Rozwoju Gminy Międzybórz na lata 2021-2023 miały miejsce na **wyjeździe szkoleniowym Partnerstwa Lokalnego na rzecz Rozwoju Gminy Międzybórz, 25 stycznia 2020 r.** Podczas weekendowego spotkania poruszono temat analizy mocnych i słabych stron w oparciu o działalność członków Partnerstwa oraz ich doświadczenia. Blisko 60 uczestników formy – przedstawiciele organizacji pozarządowych (Związek Harcerstwa Polskiego, Stowarzyszenie Odnaleźć Radość i Nadzieję, Ochotnicza Straż Pożarna, Fundacja Rodzina FRAX, Stowarzyszenie emerytów i rencistów TĘCZA, Związek Nauczycielstwa Polskiego, 2 koła gospodyń wiejskich), instytucji (Urząd Miasta i Gminy Międzybórz, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury) oraz 11 z 13 sołectw gminy wzięło czynny udział w przedsięwzięciu. Na warsztatach wypracowano mocne oraz słabe strony gminy, przede wszystkim w sferze społecznej. Członkowie Partnerstwa Lokalnego zwracali uwagę przede wszystkim na konieczność podjęcia wspólnych działań, wspólnej promocji i szkoleń liderów grup społecznych gminy Międzybórz.

Ryc. 1 Szkolenie członków Partnerstwa Lokalnego dla Międzybórz w styczniu 2020, Szklarska Poręba. Źródło: własne.

Marzenia mieszkańców Gminy Międzybórz

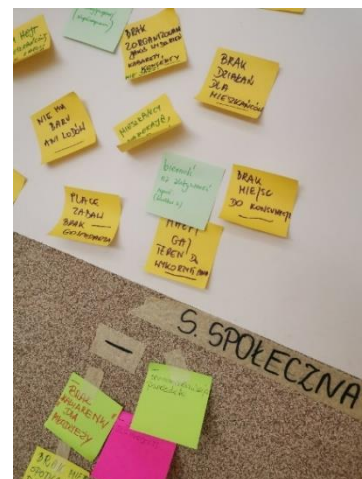
W dniu 21 maja 2020 roku odbyło się spotkanie z członkami Partnerstwa Lokalnego dla Międzybórz. Celem spotkania było ustalenie jaką gminą ma być gmina Międzybórz w 2023 roku. Mieszkańcy mieli za zadanie określenie marzeń, jak widzą swoją gminę w danym roku. Na stwierdzenie „Gmina Międzybórz w roku 2023 to gmina...” mieszkańcy udzielali różnych opinii lecz szczególnie zwrócili uwagę na integrację sołectw, przyjazne środowisko dla osób niepełnosprawnych, imprezy kulturowe oraz zdecydowany rozwój infrastruktury. Spotkanie odbyło się zgodnie z obowiązującymi na dzień 21 maja obostrzeniami sanitarnymi.

Ryc. 2 Marzenia mieszkańców na temat Gminy Międzybórz w 2023 roku. Źródło: własne.

Pierwsze spotkanie warsztatowe

Spotkanie otwierające cykl warsztatów z mieszkańcami nad Społeczną Strategią Rozwoju Gminy odbyło się 3 lipca o godzinie 16.00 w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Międzybórz. Spotkanie miało charakter otwarty, przyjść mógł każdy chętny mieszkaniec, który chciał się włączyć w tworzenie strategii, jednakże liczba osób przebywających na spotkaniu była ograniczona przez reżim sanitarny. Praca odbywała się w niewielkich grupach, które się między sobą nie mieszały. Poproszono uczestników spotkania o wyrażenie swojego zdania na temat siedmiu sfer życia gminy.

Ryc. 3 Uwagi mieszkańców gminy do poszczególnych sfere. Źródło: własne.

Każdy mieszkaniec miał szansę podzielić się swoim zdaniem na temat wszystkich sfere w formie plusów i minusów. Uczestnicy znacznie chętniej dzielili się negatywnymi opiniami dotyczącymi poszczególnych sfere. Najwięcej uwag otrzymała sfera społeczna i infrastruktury, które wydają się najbliższe mieszkańcom gminy. Dotyczyły między innymi stanu chodników, życia społecznego gminy czy potrzeby stworzenia przestrzeni do spotkań dla młodzieży.

Strefa środowiska przyrodniczego, plenerowa partycypacja – spotkanie plenerowe na Zbójniku

Konsultacje do dokumentu jakim jest strategia przyjmowały różne formy by uroznać chęć wypowiedzi oraz uzyskać najistotniejsze informacje dotyczące gminy Międzybórz. Jedną z form plenerowych jaką wybrano do realizacji konsultacji był spacer z mieszkańcami do jednego z atrakcyjniejszych miejsc w gminie. Wycieczka została przeprowadzona 1 sierpnia 2020 roku. W wydarzeniu wzięto udział około 20 osób. Przemierzając pola, łąki i lasy nie sposób nie mówić o środowisku jakie nas otacza. Taki był główny przedmiot rozważań ale nie tylko. Mieszkańcy zwrócili uwagę na piękno przyrody jaką mają i doceniają, by je podkreślić chcieliby utwardzone drogi rowerowe na terenie całej gminy, oznakowania i tablice informacyjne, edukacyjne o tym co się znajduje w pobliżu (np. Obszary Natura 2000). Znacząco wybrzmiała obecność nielegalnego wysypiska śmieci w lesie znajdujące się przy Diabelskim Kamieniu. Rozmowa toczyła się wokół potencjału jaki drzemie w okolicy gminy i są to przede wszystkim Małpi Gaj i plac Nivea. Mieszkańcy mocno zaznaczyli, iż nie podobają im się spotkania młodzieży przy parku znajdującym się obok mleczarni w mieście Międzybórz. Jest to ogólny problem nadużywania alkoholu i środków odurzających. Na końcu wycieczki zostało zorganizowane ognisko gdzie wszyscy razem mogli porozmawiać i wspólnie wymienić swoje zdania.

Warsztaty z Radą Miasta i Radami Sołectw

Kolejnym krokiem prowadzonych badań społecznych było spotkanie z radnymi Rady Miejskiej oraz sołtysami wsi gminy, które odbyło się 29 września 2020 r. Dzięki zaangażowaniu wszystkich obecnych wypracowano rekomendacje oraz przyjęto priorytety działań, jakie powinno podjąć się w realizacji nadchodzącej strategii rozwoju. Przeanalizowano przyjęte strefy rozwoju w poszczególnych miejscowościach gminy oraz opracowano wstępne rekomendacje. Z racji na panującą epidemię wirusa SARS-CoV-2 całość spotkania odbyła się zgodnie z obostrzeniami Głównego Inspektora Sanitarnego. Głównymi wnioskami płynącymi ze spotkania była waloryzacja działań i przyjęcie priorytetów, jakimi powinni kierować się zarządcy gminy. Zwrócono uwagę przede wszystkim na infrastrukturę dla pieszych – chodniki na wsiach, gdzie ich brakuje - ma to duży wpływ na bezpieczeństwo mieszkańców tych miejscowości. Podjęto także temat przyjęcia działań ekologicznych (wymiana pieców, zachęcanie mieszkańców do korzystania z alternatywnych źródeł energii, czyste lasy) i informacyjno-promocyjnych do wewnątrz i na zewnątrz gminy.

Ryc. 4 Praca w grupach podczas spotkania z przedstawicielami miejscowości gminy, Międzybórz. Źródło: zbiór własny.

Konsultacje w plenerze

Finalnym etapem konsultacji było spotkanie już jesienią 17 października 2020 roku w parku przy mleczarni. Moderatorzy zbierały ostatnie informacje od mieszkańców w plenerze, w parku obok Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury. W spotkaniu plenerowym trwającym 2 godziny wzięło udział blisko 25 osób. Mieszkańcy z ciekawością podchodzili do prowadzących i dzieli się swoimi opiniami. Zarówno młodzież jak i starsi mieszkańcy, rowerem czy pieszo z zainteresowaniem słuchali swoich wypowiedzi, dyskutowali nad swoją gminą. Jednym z większych zgłoszonych problemów to powiększenie przedszkola dla dzieci, problem komunikacji między miejscowościami oraz między gminą a Wrocławiem. Mieszkańcy bardzo ubolewają nad niską liczbą połączeń między dużym ośrodkiem gospodarczym a Międzybórzem. Wg rozmówców konieczne do poprawy jest bezpieczeństwo na terenie gminy w postaci patroli policyjnych, aktualnie jest brak lub mała ilość patroli.

Ryc. 5 Stanowisko konsultacji w parku przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury. Źródło: własne.

Ankieta, jako uniwersalne narzędzie partycypacji

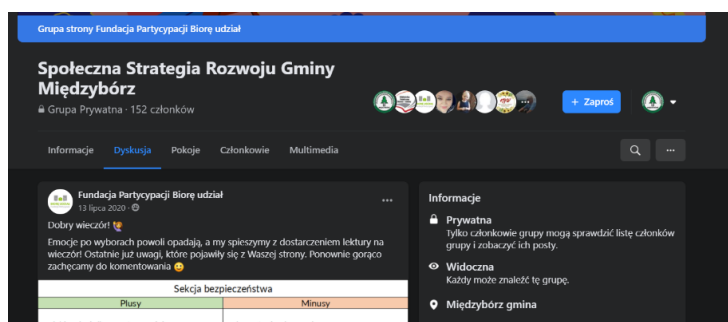
Narzędziem do zbierania informacji była ankieta, składająca się z 21 pytań, które w większości miały formę zamkniętą, aczkolwiek uczestnicy mieli również okazję wypowiedzieć się w dłuższej formie, mając szansę wyrazić swoje pełne zdanie. Aktywna była od czerwca aż do końca listopada, tak aby wszystkim chętnym umożliwić skorzystania z tej formy wyrażenia swojej opinii. Pytania dotyczyły przestrzeni gminy oraz jej funkcjonalności, oprócz tego mieszkańcy mieli szansę wypowiedzieć się na temat komunikacji zbiorowej oraz jakości życia na terenie jednostki. Ankieta była jednym z ważniejszych elementów dialogu z mieszkańcami, ponieważ ze względu na sytuację epidemiologiczną w kraju, kontakt bezpośredni z zainteresowanymi był mocno ograniczony. Formularz rozpowszechniany był różnymi kanałami, poprzez fanpage podmiotów zaangażowanych w tworzenie strategii, grupę zrzeszającą mieszkańców gminy na Facebook'u oraz tradycyjnie, umożliwiając łatwy dostęp do wersji analogowej ankiety. Łącznie zebrano 89 odpowiedzi.

Ryc. 6 Plakat informujący o prowadzonych badaniach ankietowych.
Źródło: Opracowanie własne.

Nieformalne kanały przepływu informacji i dyskusji

Dla ułatwienia i poszerzenia kontaktu z mieszkańcami 28 czerwca 2020 roku utworzono grupę na popularnym serwisie społecznościowym. W obecnym czasie Internet jest bardzo ważną platformą do wymiany informacji i nie powinien być pomijany przy wyborze kanału dotarcia do społeczności lokalnej. Umieszczano tam aktualne informacje, udostępniano ankietę oraz informowano o terminach kolejnych spotkań. Pojawiały się również wyniki niektórych spotkań, aby pobudzić dyskusję i umożliwić nieobecnyemu zapoznanie się z opinią innych uczestników. Grupa zgromadziła w sumie 153 członków, co biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców jest bardzo dobrym wynikiem. Grupa była miejscem do wymiany informacji, spostrzeżeń i zadawania pytań, co oczywiście miało miejsce. Po zakończeniu prac nad dokumentem, grupa posłużyła znów jako medium do rozpowszechniania informacji o Strategii. Umożliwiła to dalsze uczestnictwo w procesie tworzenia i pracy nad dokumentem.

Ryc. 7 Grupa na portalu społecznościowym poświęcona dialogowi z mieszkańcami gminy na temat Strategii. Źródło: opracowanie własne.

Analiza i diagnoza ostatnich 10 lat

Poniżej przedstawiono analizę obszarów tematycznych pod względem wskaźników ostatnich 10 lat. Tak prowadzona analiza pozwoli na odniesienie się do występujących trendów zachowań i da obraz reprezentatywny dla miasta i gminy Międzybórz.

LOKALIZACJA GMINY

Gmina Międzybórz leży w północno-wschodniej części województwa dolnośląskiego w powiecie oleśnickim. Graniczy z powiatem milickim, trzebnickim, wrocławskim oraz oławskim. Na gminę Międzybórz składa się 13 sołectw: Kamień, Ośka Piła, Klonów, Hałdrychowice, Bukowina Sycowska, Bąków, Królewska Wola, Dzieszawice, Kraszów, Niwki Kraszowskie, Niwki Książęce, Ose, Ligota Rybińska. Przez Międzybórz przebiegają droga krajowa nr 25 w relacji: Bobolice - Bydgoszcz - Konin - Kalisz - Ostrów Wielkopolski - Międzybórz - Oleśnica, a także osiem dróg powiatowych; linia kolejowa łącząca Ostrów Wielkopolski - Odolanów - Międzybórz - Twardogóra - Grabowno Wielkie. Gmina leży na granicy województwa dolnośląskiego z wielkopolskim. Spoglądając na mapę warto zauważyć sąsiedztwo dużych ośrodków miejskich mogących stymulować rozwój i wzrost gospodarczy gminy. Dojazd do Wrocławia zajmuje około 45 min (60 km), 30 min do Ostrowa (35 km) oraz około 1h do Kalisza (również około 60 km). Mieszkańcy oraz miejscowi przedsiębiorcy mogą korzystać z potencjału tamtejszych rynków pracy oraz potencjału naukowego.

Ryc. 8 Lokalizacja Międzybórza na tle Polski
Źródło: opracowanie własne

RYS HISTORYCZNY

Międzybórz (także Międzybórz Sycowski, niem. Neumittelwalde, przed 1886 Medzibor) to miasto leżące w województwie dolnośląskim, w powiecie oleśnickim, siedziba gminy miejsko-wiejskiej Międzybórz. Międzybórz leży na historycznym Dolnym Śląsku, na pograniczu z ziemią wieluńską. W latach 1975-1998 miasto administracyjnie należało do województwa kaliskiego. Położony jest na stokach Wału Trzebnickiego, na obszarze Wzgórz Twardogórskich. Północna granica miasta jest jednocześnie granicą województwa. Nazwa pochodzi ze staropolszczyzny i oznacza miejscowość leżącą między iglastymi lasami - borami. Niemiecki językoznawca Heinrich Adamy swoim dziele o nazwach miejscowości na Śląsku wydanym w 1888 roku we Wrocławiu jako najstarszą zanotowaną nazwę miejscowości podaje Miedzybor notując jej znaczenie "Mittelwalde" czyli "Między lasami".¹

UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNE

Gmina Międzybórz ze względu na położenie geograficzne i geologiczne jest bardzo bogata w atrakcyjne komponenty środowiska. Uwarunkowania geograficzne zostały podzielone na składniki środowiska jakimi są rzeźba terenu, klasyfikacja gleb, sieć hydrologiczna, jakość powietrza i szatę roślinną.

a) rzeźba terenu

Miasto i gmina Międzybórz położone są w zasięgu jednostek fizyczno-geograficznych:

- **makroregionu Obniżenie Milicko-Głogowskie (318.3):** mezoregionu Kotlina Milicka (318.34); mikroregionu Równina Czarnoleska.
- **makroregionu Wał Trzebnicki (318.4):** mezoregionu Wzgórz Twardogórskie (318.45); mikroregionu Grzbiet Twardogórski; oraz mezoregionu Wzgórz Ostrzeszowskie (318.46).²

Znaczna część gminy położona jest w obrębie Kotliny Milickiej należącej do Obniżenia Milicko-Głogowskiego. Kotlina stanowi część pradoliny barucko-głogowskiej (wschód). Od południa do Kotliny przylega wał moren spiętrzonych (Wzgórz Twardogórskie). Gmina Międzybórz należy do ubogich pod względem surowcowym. Występują dwa eksploatowane złoża kruszywa naturalnego - złoża Ose i Kraszów III.

Dzięki powstałemu ukształtowaniu występują:

¹ Źródło: Robert Krzysztofik, Lokacje miejskie na obszarze Polski. Dokumentacja geograficzno-historyczna, Katowice 2007

² Atlas, 1997

- pojedyncze wzniesienia i wał moren spiętrzonych,
- sieć hydrograficzna: ciek naturalne, z których część ma tu swoje źródła, rowy melioracyjne i stawy hodowlane,
- formy dolinne, miejscami z wyraźnie zaznaczonymi krawędziami (dolina Polskiej Wody),
- niewielkie zagłębienia bezodpływowe,
- formy eoliczne – wydmy,
- formy antropogeniczne: nasypy i wykopy wzdłuż linii komunikacyjnych (linia kolejowa, drogi) oraz wyrobiska po eksploatacji kruszyw.

Najciekawszym widokiem krajobrazu, jaki możemy zaobserwować w regionie jest panorama z punktu widokowego na Zbójniku (272 m n.p.m) oraz panorama Śląska Średniego. Różnorodność występujących form sprzyja ich wykorzystaniu do turystyki, obozowisk harcerskich, agrokultury co jest atutem gminy.

b) klasyfikacja gleb

Na obszarze gminy występują typy gleb: bielcowe, brunatne wyługowane i kwaśne- wyształcone na piaszczystym podłożu, oraz gleby murszowe i mady. Gleby najlepsze (wytworzone zostały z glin lekkich, średnio pylastych, iłów piaszczystych) są to gleby klasy IIIb i IVa odznaczające się korzystnymi warunkami uwilgotnienia i przewietrzania, zaliczane do kompleksu pszennego dobrego i żytniego dobrego. Zajmują one jednak niewielkie powierzchnie w obrębie Wzgórz Twardogórskich. Z piasków gliniastych lekkich, piasków słabo gliniastych, glin lekkich pylastych powstały gleby zaliczane do klasy IVb i V kompleksu żytniego dobrego i zbożowo-pastewnego mocnego. Gleby najłabsze zaliczane do klasy V-VI, zaliczane do kompleksu żytniego słabego i najłabszego oraz zbożowo-pastewnego słabego, zostały utworzone z piasków luźnych i średnich lub gliniastych lekkich na piaskach luźnych i glinach średnich. Gleby te odznaczają się niższymi walorami dla produkcji rolniczej. Największy udział – 68% powierzchni gruntów ornych mają gleby zaliczane do kompleksu zbożowego słabego i bardzo słabego. Natomiast nieużytki i grunty VI klasy stanowią 17% tych gruntów. W obrębie dolin rzecznych występują gleby murszowe i mady zaliczane do użytków zielonych dobrych i średnich oraz słabych charakteryzujące się nadmiernym stałym lub okresowym uwilgotnieniem. Z uwagi na niską bonitację gleb i małą opłacalność produkcji rolniczej zmniejsza się rola rolnictwa w działalności gospodarczej, co przyczynia się do utrzymywania z działalności pozarolniczej większości mieszkańców.

c) wody powierzchniowe i podziemne albo sieć hydrologiczna

Gmina Międzybórz należy do zlewni rzeki Baryczy oraz Widawy. Do zlewni Widawy należy jedynie południowo-zachodni skraj gminy, na którym nie występują cieki. Cały obszar gminy jest odwadniany w kierunku północno-zachodnim do rzeki Baryczy i obejmuje zlewnie cząstkowe jej dopływów. Należą do nich: Polska Woda, Kobylarka z Młyńska Wodą i dopływem spod Bukowiny Sycowskiej oraz Prądnia. Powierzchnia gminy poprzecinana jest mniejszymi ciekami bez nazw, które prowadzą wodę stale lub okresowo oraz siecią rowów melioracyjnych i drenarskich. Na terenie gminy Międzybórz naturalne zbiorniki wód stojących stanowią wyłącznie małe oczka wodne w obniżeniach bezodpływowych. Stawy hodowlane, sieć rowów melioracyjnych i drenarskich oraz bardzo wysoki wskaźnik zalesienia gminy zwiększają zdolności retencyjne obszaru, wpływając tym samym na obniżenie potencjalnego zagrożenia powodzią. W obrębie gminy Międzybórz znajdują się dwa czwartorzędowe Główne Zbiorniki Wód Podziemnych GZWP:

- zbiornik nr 303 - Pradolina Barycz-Głogów,
- zbiornika 322 – Oleśnica.

d) jakość powietrza

Jakość powietrza w gminie jest zależna od lokalnych palenisk domowych oraz zakładów przemysłowo- meblarskich. Od 1996 roku nie stwierdzono żadnych emitorów zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych badanych pod kątem zanieczyszczeń: ditlenek węgla, ditlenek siarki, metan, tlenki i podtlenki azotu. Nie stwierdzono również żadnych punktów pomiarowych z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego SO₂ czy NO₂. W latach 2009-2019 zauważono sezonowe zmiany jakości powietrza uwarunkowane sezonem grzewczym (listopad-marzec). Głównymi emitorami zanieczyszczeń są paleniska domowe i lokalne kotłownie. W obrębie zabudowy jednorodzinnej przeważają indywidualne systemy ogrzewania, nie zmienia to faktu, iż w obrębie całej gminy przeważają stare piece, kotły bezklasowe, „kopciuchy”. Warto zaznaczyć, iż istotnym źródłem zanieczyszczeń jest przebiegająca przez obszar gminy droga krajowa nr 25. Jest ona silnie obciążona ruchem pojazdów i stanowi źródło takich zanieczyszczeń jak: PM₁₀ i PM_{2,5}, tlenek i ditlenek węgla, związki azotu, substancje ropopochodne, metale ciężkie, węglowodory i inne. Od 2018 roku jest wprowadzany program „Czyste powietrze” mający na celu dofinansowanie dla mieszkańców na wymianę pieców oraz termomodernizację domów jednorodzinnych. Stacja pomiarowa znajduje się na terenie gminy i miasta Międzybórz są to punkty Ochotniczej Straży Pożarnej oraz budynek Urzędu Miasta i Gminy w Międzyborzu przy ul. Kolejowej 13. Dane dotyczące jakości powietrza są codziennie mierzone i podawane mieszkańcom na stronie Biuletynu Informacji Publicznej. Stacja działa od 2017 roku.

e) formy ochrony przyrody

Na terenie gminy występuje wysoki poziom lesistości, również na ten wskaźnik składają się obszarowe formy ochrony przyrody. Występują tu obszarowe i punktowe formy ochrony przyrody; do obszarowych zaliczymy rezerwat o powierzchni 11,88 ha, obszary chronionego krajobrazu, specjalne obszary ochrony siedlisk o powierzchni 8 800 ha, a do punktowych 6 pomników przyrody. Obszar rezerwatu stanowi również obszar specjalnej ochrony siedlisk jest to siedlisko boru jodłowego aktualnie o powierzchni 11,88 ha. Zdecydowanie największym obszarem chronionym na terenie gminy jest obszar chronionego krajobrazu „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska”. Punktowymi pomnikami przyrody są głazy narzutowe oraz pojedyncze drzewa.

f) struktura użytkowania gruntów

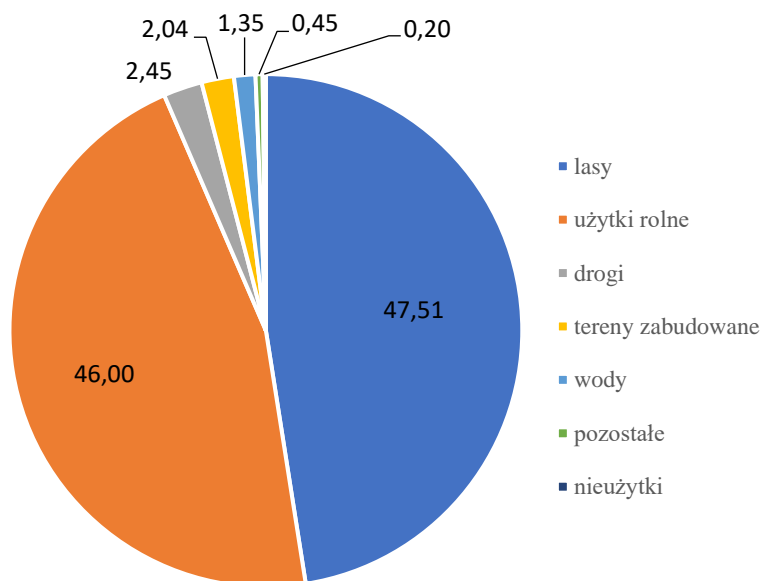
Struktura prezentuje się następująco:

Tab. 1 Struktura użytkowania gruntów.

	powierzchnia [ha]	%
lasy	3866,56	47,51
użytki rolne	3743,2	46,00
drogi	199,39	2,45
tereny zabudowane	166,17	2,04
wody	109,84	1,35
pozostałe	36,31	0,45
nieużytki	16,43	0,20
suma	8137,9	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentu własnego gminy. - stan na 2018 r.

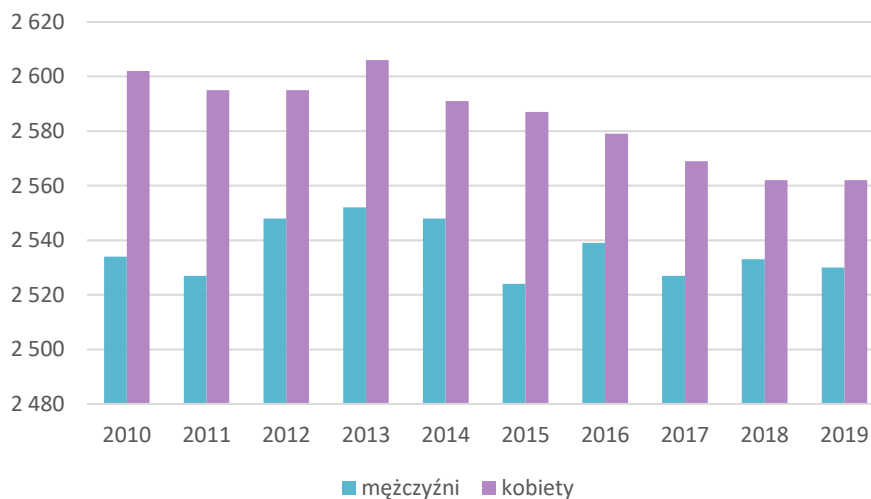
Najwięcej użytków rolnych jest we wsiach: Bąków, Niwki Kraszowskie i Ośka Piła, gdzie stanowią ponad 80,0% powierzchni tych obrębów. Największy udział lasów i zadrzewień jest w obrębach: Bukowina Sycowska, Dzieszawice, Kamień i Klonów gdzie przekracza 60,0% powierzchni. We wsiach: Bąków i Niwki Kraszowskie współczynnik lesistości jest znacznie mniejszy i jest poniżej 6,0%. Nieużytki, to głównie miejsca po dawnych wyrobiskach piasku i żwiru. Część z nich porośnięta jest roślinnością krzewiastą, drzewami i wypełniona jest wodami stojącymi.

Ryc. 9 Struktura użytkowania gruntów w gminie Międzybórz, stan na 2018 rok.
Źródło: opracowane własne na podstawie BDL.

DEMOGRAFIA

Ludność Gminy Międzybórz w podziale na kobiety i mężczyzn w ostatnich 10 latach (2010-2019) utrzymuje się na podobnym poziomie, przy większym udziale kobiet w społeczności gminy.

Ryc. 10 Podział ludności Gminy Międzybórz w latach 2010-2019.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL

Liczba ludności gminy z roku na rok przyjmuje nieznaczną tendencję spadkową. Na przestrzeni ostatniej dekady populacja gminy zmniejszyła się o 44 osoby i aktualnie (2019) wynosi 5092 mieszkańców, z czego miasto zamieszkuje ok. 46% ludności, a wieś 54% (BDL, 2019).

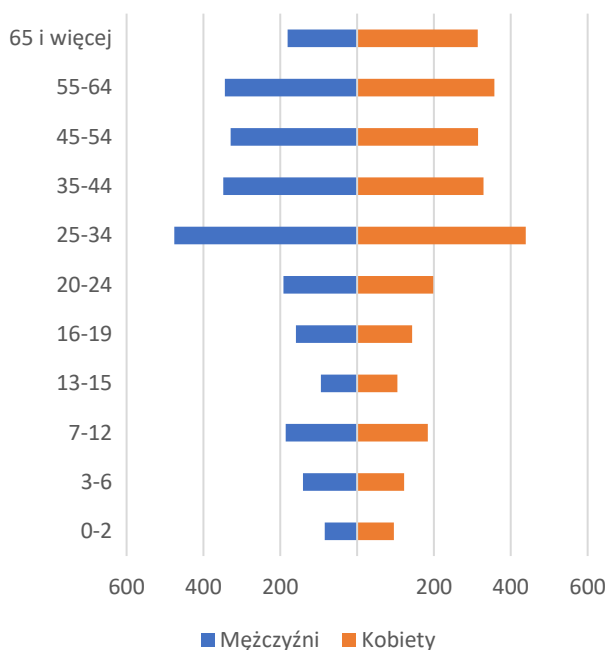
Spółeczna Strategia Rozwoju Gminy Międzybórz na lata 2021-2023

Gęstość zaludnienia w gminie w ostatnich 10 latach waha się pomiędzy 59, a 58 os./km². W województwie dolnośląskim wskaźnik ten na rok 2019 wynosi 145 os./km², zaś w powiecie oleśnickim 102,2 os./km² - co plasuje gminę Międzybórz jako gminę o bardzo niskiej gęstości zaludnienia dając tym samym obraz potencjału dużej liczby wolnych przestrzeni (BDL, 2019)

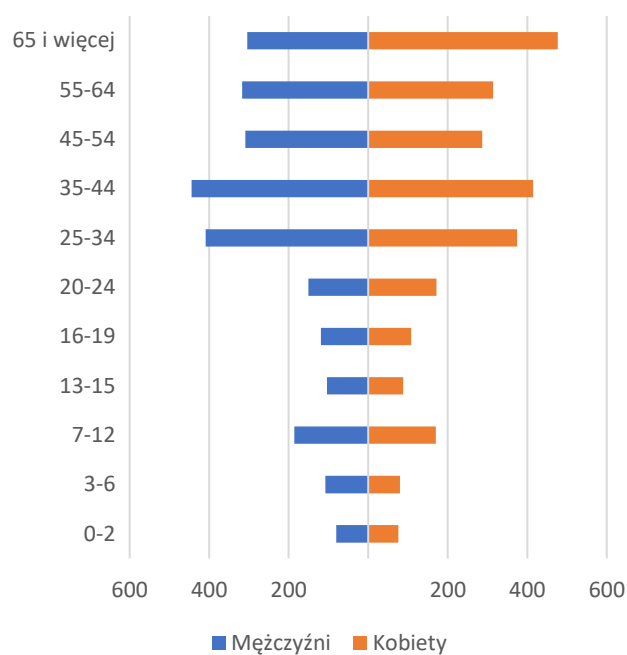
ASPEKTY SPOŁECZNE

Piramida wiekowa

Przedstawiona poniżej piramida wieku i płci jest graficznym przedstawieniem struktury wiekowej społeczeństwa gminy Międzybórz. Jest podzielona na dwie części obejmujące również podział ze względu na płeć, przy czym prawa część wskazuje na kobiety, a lewa na mężczyzn. Dla Gminy Międzybórz piramida przyjmuje postać piramidy regresywnej.

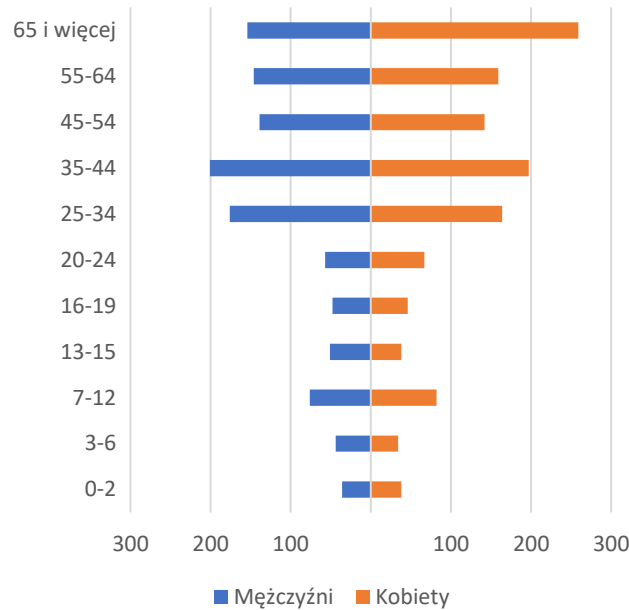
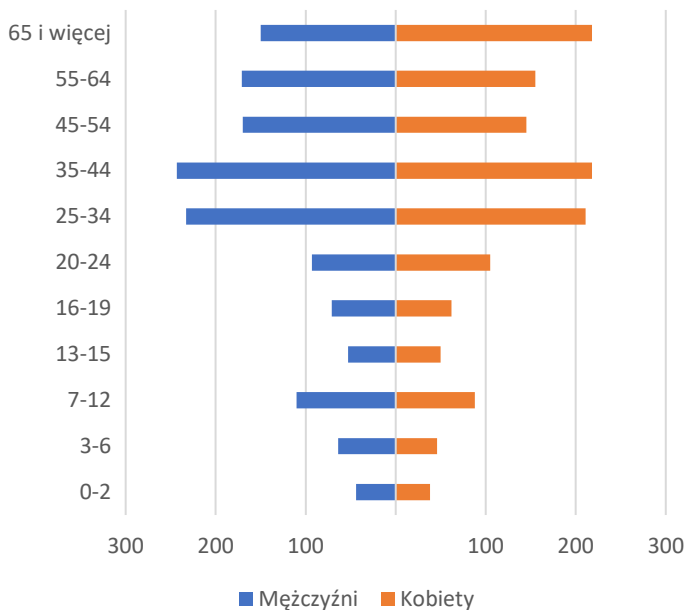
Ryc. 12 Piramida wieku mieszkańców Gminy Międzybórz w 2010 r.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Ryc. 11 Piramida wieku mieszkańców Gminy Międzybórz w 2019 r.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Na przestrzeni ostatnich 10 lat zauważalne jest spadek liczby dzieci w wieku do 7 lat. Dekadę temu największą grupą reprezentatywną byli mieszkańcy w wieku 25-34 lata. Aktualnie (2019) są to mieszkańcy w wieku 35-44 lata, co jednoznacznie wskazuje na proces starzenia się społeczności gminy. Widoczna jest przewaga mężczyzn w wieku 35 – 54 lata oraz przewaga kobiet w wieku 55 lat i więcej.

Znacząca jest różnica liczby dzieci w wieku 7-12 lat na wsi, a w mieście. Proporcje mieszkańców miasta mają bardzo wąską podstawę (aż do osób w wieku 24 lat). Tereny wiejskie gminy radzą sobie znacznie lepiej, jednak także widoczna jest tendencja starzenia się społeczności.

Ryc. 14 Piramida wieku mieszkańców Gminy Międzybórz na terenach wiejskich w 2019 r.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

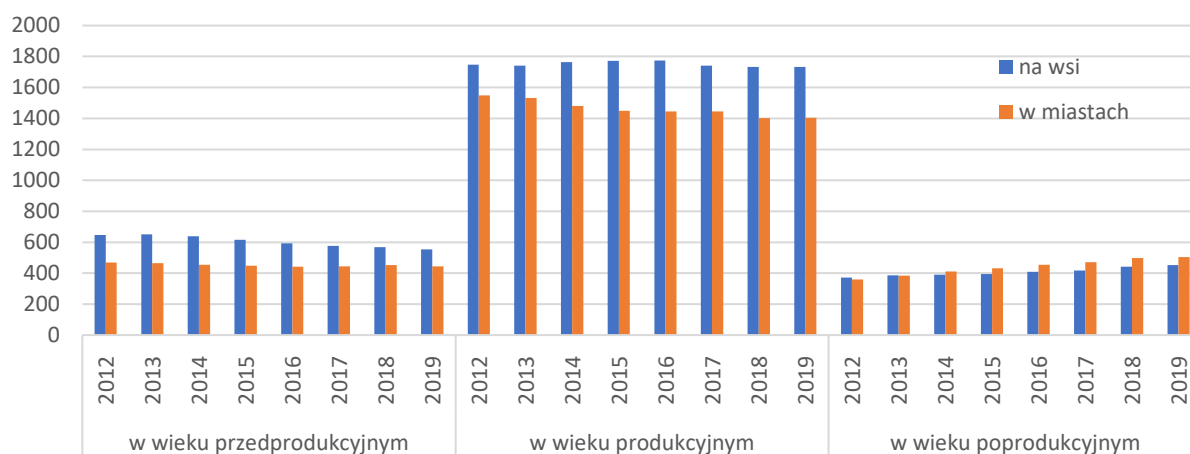
Ryc. 13 Piramida wieku mieszkańców Gminy Międzybórz na terenie miasta w 2019 r.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

Struktura ludności to udział w danej grupie o określonych cechach typu: wiek, wykształcenie, płeć. Ekonomiczne grupy wieku ludności to grupy ludności uporządkowane ze względu na wiek w odniesieniu do zdolności do pracy, wśród których wyróżnia się osoby w: wieku przedprodukcyjnym obejmującym okres od urodzenia do 17 lat, wieku produkcyjnym – osoby od 18 roku życia do 60 lat w przypadku kobiet i do 65 roku życia dla mężczyzn, wieku poprodukcyjnym, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową. Dla mężczyzn jest to 65 lat i więcej, dla kobiet 60 lat. Przedziały wiekowe w statystyce publicznej zostały określone niezależnie od wieku emerytalnego ustawowo określonego w prawie. Wskaźnik obciążenia demograficznego jest obrazowany przez liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym (GUS).

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Międzybórz charakteryzuje się widocznym spadkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym na wsi. Oznacza to, że odczuwalny jest już trend miejski na obszarach wiejskich. Liczba osób w wieku produkcyjnym w ostatnich latach znacząco maleje w mieście. Na wsi utrzymuje się stała, zawsze wyższa od miasta. Z roku na rok na wsiach, jak i w mieście gminy liczba osób w wieku poprodukcyjnym rośnie, z większą tendencją wzrostu dla miasta. Sytuacja w Międzybórz jest bardziej pesymistyczna niż na wsiach gminy. Prognozuje się rosnący spadek liczby osób w wieku produkcyjnym na rzecz wzrostu liczby osób w

wieku poprodukcyjnym. Dodatkowo malejąca liczba urodzeń w gminie sprzyja zjawisku starzenia się społeczeństwa widocznym także w wojewódzkie, jak i w Polsce.

Ryc. 15 Rozkład struktury ludności Gminy Międzybórz według ekonomicznych grup wieku w latach 2010 - 2019.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Oferta w zakresie kultury, sportu, rekreacji, zdrowia i pomocy społecznej

Główną instytucją odpowiadającą za działania kulturalne gminy jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Międzybórze. W kalendarz przedsięwzięć jest wpisanych szereg imprez o charakterze stałym (zajęcia plastyczne, taneczne i instrumentalne dla dzieci i młodzieży, koncerty, spektakle, seanse kinowe, święto miasta, gra miejska, bieg mikołajkowy, kiermasze, warsztaty) oraz jest częstym organizatorem alternatywnych form dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych podczas ferii czy wakacji.

W gminie działa Uczniowski Klub Sportowy zrzeszający dzieci i młodzież Szkoły Podstawowej oraz Klub Sportowy "Zenit" dla dorosłych i Akademia Piłkarska dla najmłodszych.

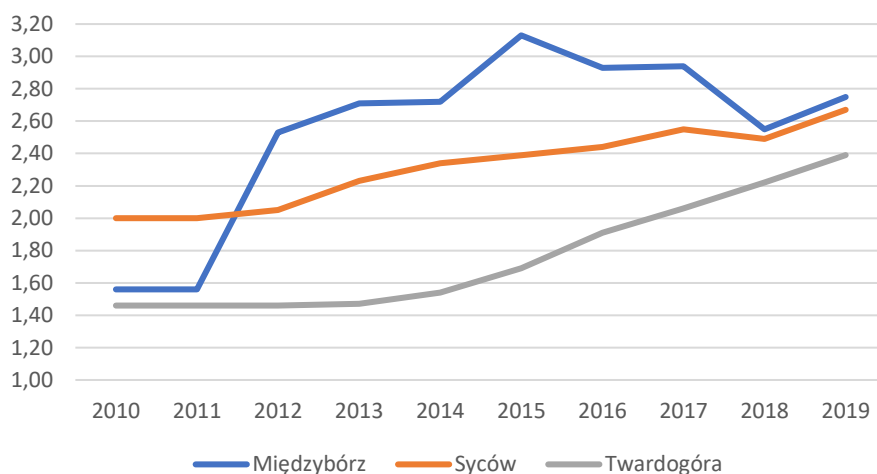
Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną i budżetową gminy. Oprócz podstawowych zadań, MGOPS oferuje swoim beneficjentom wsparcie psychologiczne, doradcy zawodowego, kursy zawodowe (w ostatnich latach: kosmetyczny, konserwator terenów zielonych, obsługa kasy fiskalnej, opiekun).

Kapitał społeczny

Od grudnia 2012 działa także nieformalna grupa Partnerstwa Lokalnego na rzecz Rozwoju Gminy Międzybórz zrzeszająca blisko 20 instytucji, sołectw i organizacji pozarządowych.

Ważnym elementem w strukturze gminny są fundacje i stowarzyszenia które mogą aktywizować i zrzeszać mieszkańców. Pozytywnym wydzźwiękiem w gminie jest ich wzrastająca liczba.

Zaskakujący jest wzrost liczby organizacji we wszystkich gminach. W Twardogórze mamy ładny trend wzrostu, wręcz prostolinijny. Natomiast w gminie Międzybórz nie można oznaczyć jednomyślnie trendu gdyż jest on zmienny. Najwyższy skok jaki możemy oznaczyć to z roku 2011 do 2012. Jest to różnica o całą jedną jednostkę na 1000 mieszkańców.

Ryc. 16 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminach Międzybórz, Syców, Twardogóra na przestrzeni lat 2010-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

W gminie od 2012 roku działa Partnerstwo Lokalne, które prowadzi projekty aktywizacji mieszkańców. Dodatkowo Urząd Miasta Międzybórz chętnie stara się o środki, dotacje na rzecz aktywizacji. Od 2018 roku co 2 lata są dostarczane środki w drodze rozpisania konkursu. Projekt unijny nosi nazwę: "Aktywizacja osób bezrobotnych od 30 roku w tym znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiecie oleśnickim" jest realizowany przez MGOPS. W roku 2018 wzięło w nim udział 16 osób. Projekt obejmuje aktywizację na wielu płaszczyznach: ekonomicznej oraz społecznej.

Organizacje pozarządowe działające na terenie Miasta i Gminy Międzybórz

- × Ochotnicza Straż Pożarna - Międzybórz
- × Ochotnicza Straż Pożarna - Królewska Wola
- × Ochotnicza Straż Pożarna - Ose
- × Ochotnicza Straż Pożarna - Dzielawice
- × Związek Nauczycielstwa Polskiego Oddział w Międzybórze
- × Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów "Tęcza"
- × Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Dolnośląska Komenda Hufca Syców
- × Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Odnaleźć Radość i Nadzieję”
- × Ludowy Klub Tenisa Stołowego „ZENIT”
- × Uczniowski Klub Sportowy

- ✘ Klub Sportowy ZENIT Międzybórz
- ✘ Międzyborskie Stowarzyszenie Turystyczno - Krajoznawcze "ZBÓJNIK"
- ✘ Fundacja "Rodzina Fra X"
- ✘ Ludowy Klub Tenisa Stołowego „ZENIT”,
- ✘ Stowarzyszenie mieszkańców Ose

TURYSTYKA I REKREACJA

Na terenie gminy nie przebiegają szlaki turystyczne, rowerowe, nie występują ośrodki agroturystyczne. Najważniejszymi zabytkami gminy są:

- Drewniany barokowy kościół w Dzieśławicach, pochodzący z XVII w.
- Kościół ewangelicki p.w. Krzyża Świętego w Międzyborzu, pochodzący z XV w, przebudowany w 1839 roku w stylu klasycystycznym. W pobliżu kościoła znajduje się fragment ceglanoego muru obronnego z 1. połowy XVI w. Kościół ewangelicko-augsburski pod wezwaniem Świętego Krzyża został wpisany do rejestru zabytków.
- Kościół rzymskokatolicki pw. św. Józefa w Międzyborzu wybudowany pod koniec XIX w. w stylu neogotyckim.
- Zespół podworski z początku XX w., składający się z dworku wzniesionego na początku XX w. oraz spichlerza z 2. połowy XVIII w. - obecnie obiekty Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Międzyborzu.
- Grodzisko w okolicach Dzieśławic pochodzące z okresu kultury łużyckiej.
- XIX-wieczne pałace w Hałdrychowicach i Kraszowie wraz z parkami podworskimi.

Innymi zabytkami są budynki przedwojenne na terenie gminy, cmentarze, pozostałości parków pałacowych i dworskich. Zabytki te nie są remontowane, ich stan z roku na rok ulega pogorszeniu.

DOKUMENTY PLANISTYCZNE

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 nie wspomina wprost o gminie Międzybórz, jednakże ze względu na bliskość silnego ośrodka miejskiego jakim jest Wrocław warto podkreślić, że został on uznany jako ośrodek metropolitalny, który w porównaniu do 2010 roku umocnił swoje powiązania funkcjonalne z innymi dużymi ośrodkami miejskimi oraz rozwinął nowe. Umocnienie pozycji Wrocławia i jego dalszy rozwój będzie miało pośredni wpływ na gminę Międzybórz.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego przyporządkowuje gminę Międzybórz do III strefy – zewnętrznej strefy stabilnego rozwoju WrOF (Wrocławski Obszar Funkcjonalny), gdzie główne postulaty kierowane do gmin koncentrują się wokół transportu i jego rozwoju, również sieci dróg rowerowych. Duży nacisk kładzie się również na potrzebę budowy obwodnicy Międzyborza w ciągu drogi krajowej nr 25, postuluje się o zabezpieczenie rezerwy pod utworzenie głównych korytarzy aglomeracyjnych. Poruszana jest również kwestia modernizacji linii kolejowej nr 355 na odcinku Grabowno Wielkie – Ostrów Wielkopolski.

Jeden z najważniejszych dokumentów w gminie, czyli Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego został uchwalony w gminie Międzybórz w marcu 2017 roku, jest to zatem dość aktualny dokument, ponieważ w gminie nie zaszły od tego czasu żadne znaczące zmiany wpływające na sytuację planistyczną. Obejmuje całą gminę i szczegółowo wyznacza kierunki polityki przestrzennej jednostki. Za najważniejsze cel polityki przestrzennej gminy uznano:

„Zrównoważony rozwój rozumiany jako rozwój społeczno-gospodarczy, dzięki któremu następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń...”, który ma być osiągnięty dzięki:

„- tworzenie na terenie gminy Międzybórz wielu atrakcyjnych i zróżnicowanych możliwości rozwoju gospodarczego i poprawy warunków zamieszkiwania;

- ochronę i wzbogacenie środowiska przyrodniczego i kulturowego gminy;

- poprawę struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, podniesienie ładu przestrzennego, poprawę systemu powiązań z regionem.”

Znaczna część zabudowy oraz terenów w gminie objęta jest ochroną konserwatorską, dzięki czemu znacznie łatwiej jest chronić dziedzictwo kulturowe, które w gminie Międzybórz jest ogromnym atutem i kształtuje niepowtarzalny charakter jednostki. Niestety generuje również problemy w przebudowach, remontach i rozbudowie sieci. Znaczna część zabudowy w gminie to stare niemieckie budownictwo, które ze względu na swoje walory historyczne i kulturowe tworzy w gminie wiele unikatowych miejsc. Ze względu na swoje uwarunkowania przyrodnicze, gmina Międzybórz obecnie kładzie nacisk na turystykę, tak też deklaruje w Strategii Rozwoju Gminy 2014-2020.

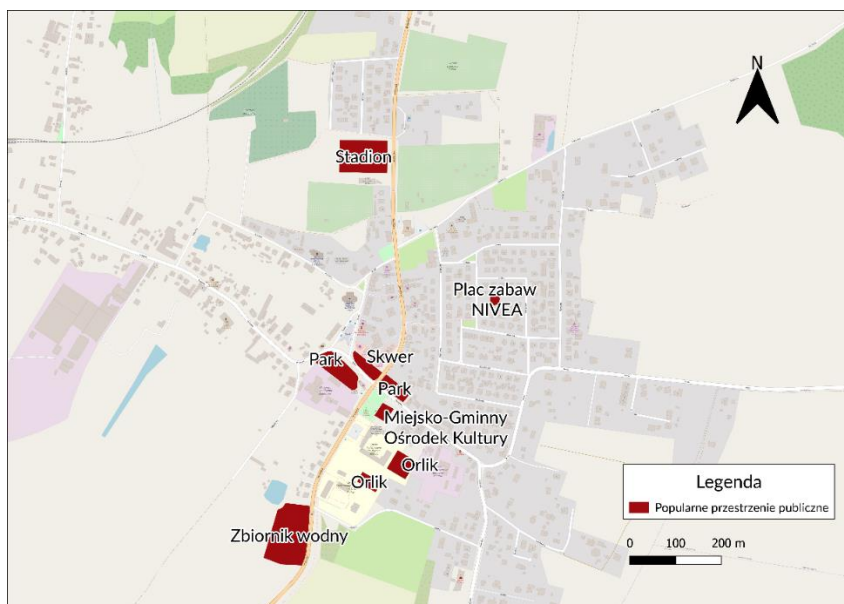
Miasto i gmina Międzybórz w całości pokryta jest Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego, co wyróżnia jednostkę na tle innych o podobnej wielkości i liczbie mieszkańców. Całą gminę pokrywa w sumie 30 Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego, najstarszy został uchwalony w 2002 roku i obejmuje swym zasięgiem Królewską Wolę. Planowanie

przestrzenne w gminie opiera się na poszanowaniu środowiska naturalnego, które jest jednym z najważniejszych atutów jednostki. Ze względu na historyczną zabudowę, gmina w znacznej części objęta jest zasięgiem strefy ochrony konserwatorskiej. Z jednej strony takie obostrzenia pomagają zachować wyjątkowy układ urbanistyczny i charakter miejscowości, ale z drugiej poważnie ogranicza swobodę w rozwoju przestrzennym. Przez to wszelkie inwestycje często spotykają się z problemami natury formalnej, co wydłuża czas realizacji, jak i koszty.

PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

W Międzyborzu znajduje się kilka obszarów, które można nazwać przestrzeniami publicznymi. W centrum jest to przede wszystkim parki, które znajdują się w pobliżu Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury. Infrastruktura, która w nich dominuje to mała architektura, taka jak ławki i śmietniki. Nie odnajdziemy tutaj innych obiektów, oprócz przyrody, które byłyby interesujące. Nieco dalej od centrum, w środku kwartału pomiędzy ulicami: Kwiatową, Krótką, Wierzbową i Akacją, znajduje się podwórko NIVEA, którego realizacja była możliwa dzięki zaangażowaniu lokalnej społeczności podczas konkursu organizowanego przez producenta. Mobilizacja w głosowanie była na tyle duża, że udało się wygrać, pomimo że Międzybórz realizował z znacznie większymi gminami.

W Międzyborzu znajduje się również boisko do piłki nożnej, które w dużej mierze wykorzystywane jest przez lokalny klub piłkarski „KS ZENIT Międzybórz”, aczkolwiek jest dostępne również dla wszystkich innych chętnych, kiedy klub akurat nie organizuje treningu czy zgromadzenia. Przy szkołach zlokalizowane są dwa orliki, ogólnie dostępne dla wszystkich mieszkańców, co pozytywnie wpływa na kulturę fizyczną dzieci i młodzieży w mieście i pobliskich miejscowości. Są też przestrzenie, które posiadają potencjał, aby stać się atrakcyjnymi obszarami do spędzania czasu. Na uwagę zasługuje zbiornik wodny przy ulicy Wrocławskiej, który obecnie przechodzi remont i metamorfozę. Mieszkańcy gminy bardzo długo walczyli o poprawę stanu obiektu. Przedstawione na poniższej rycinie (ryc. 11) przestrzenie publiczne to zestawienie tych, o których mieszkańcy wspominali najczęściej podczas wywiadów.

Ryc. 17 Lokalizacja popularnych przestrzeni publicznych w Międzybórz
 Źródło: Opracowanie własne

Serce miasta, którym zazwyczaj jest Rynek w Międzybórz od wielu lat nie pełni tej funkcji. Życie kulturalne i społeczne jest rozproszone pomiędzy różnorodnymi ośrodkami życia społecznego.

Ze względu na niewielką liczbę mieszkańców, na terenie gminy Międzybórz nie funkcjonuje szpital, jednakże zlokalizowane jest tutaj jeden ośrodek zdrowia:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia Międzybórz z oddziałem w Bukowinie

Zainteresowani mogą skorzystać m.in. z:

- Poradni położniczo-ginekologicznej;
- Gabinetu medycyny szkolnej;
- Poradni neurologicznej;
- Poradni lekarza podstawowej opieki zdrowotnej.

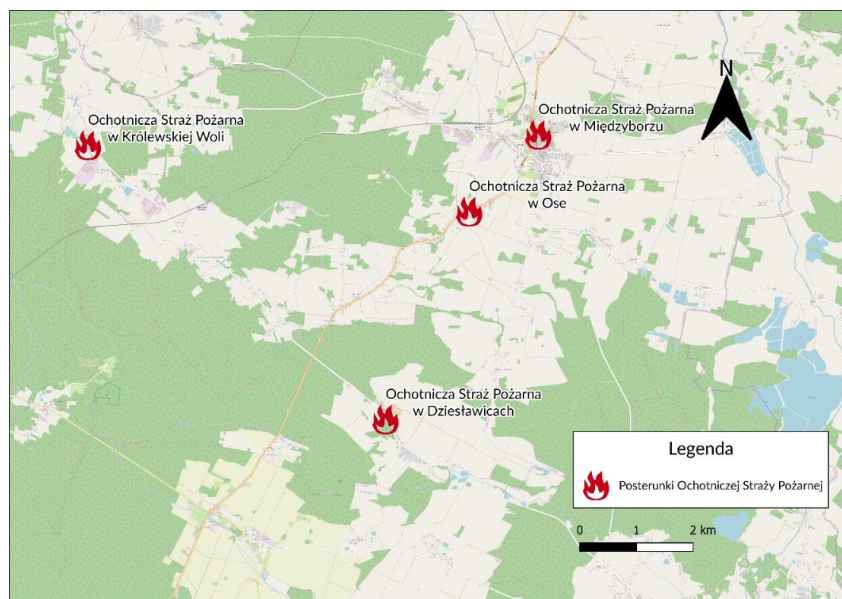
Najbliższy szpital znajduje się w Sycowie (ok. 12km) oraz w Oleśnicy (ok. 30km). We Wrocławiu oddalonym od gminy Międzybórz o ok. 60km, gdzie znajdują się ośrodki zdrowia zapewniające pełną opiekę zdrowotną. Dostęp do podstawowej opieki medycznej w gminie w zakresie podstawowym jest zapewniony, a szpitale znajdują się w niedużej odległości, dzięki czemu trasa, którą pokonują karetki nie jest duża i pozwala na szybką pomoc w razie potrzeby. Niestety ze względu na dość duży obszar, który pokrywają szpitale, niekiedy występuje ogromny problem z dostępnością karetek, co mimo niedużej odległości utrudnia transport i pomoc osobom wymagających hospitalizacji.

Ryc. 18 Lokalizacja punktów opieki medycznej w gminie Międzybórz oraz okolicy
 Źródło: opracowanie własne

W gminie Międzybórz działają cztery jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, która cieszy się dużym zaufaniem społecznym³ i zapewnia bezpieczeństwo mieszkańcom jednostki. Są to:

- OSP Międzybórz;
- OSP Królewska Wola;
- OSP Ose;
- OSP Dzieszawice.

Ryc. 19 Lokalizacja posterunków Ochotniczej Straży Pożarnej w gminie Międzybórz
 Źródło: opracowanie własne

³ Na podstawie przeprowadzonych ankiet, wywiadów i warsztatów

Wsparcie, które otrzymują OSP w Międzyborzu m.in. z budżetu gminy, Krajowego Systemu Ratowniczo- Gaśniczego oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu pozwala na zakup sprzętu i umundurowania, dzięki czemu działalność formacji jest możliwa i charakteryzuje się szerokim zakresem działania.

W gminie Międzybórz znajduje się jeden Posterunek Policji, który obsługuje cały obszar jednostki. Mieszkańcy zgodnie twierdzą⁴, że jest to za mało, aby w pełni zapewnić bezpieczeństwo w gminie. Niewystarczająca liczba patroli i opieki ze strony policji skutkuje poczuciem zagrożenia i częstym niszczeniem mienia. Najbliższa Komenda Powiatowa znajduje się w Oleśnicy, Komisariaty Policji natomiast w Sycowie, Twardogórze oraz Bierutowie.

Oświata

W gminie Międzybórz po wdrożeniu nowego ustroju szkolnego funkcjonuje:

- ośmioletnia Szkoła Podstawowa w Bukowinie Sycowskiej z oddziałem przedszkolnym;
- ośmioletnia Szkoła Podstawowa im. Jerzego Badury w Międzyborzu z filią w Kraszowie, oraz uruchamianym doraźnie oddziałem przedszkolnym;
- przedszkole BAJKA w Międzyborzu;
- żłobek „U Kubusia Puchatka”;
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Orła Białego w Międzyborzu.

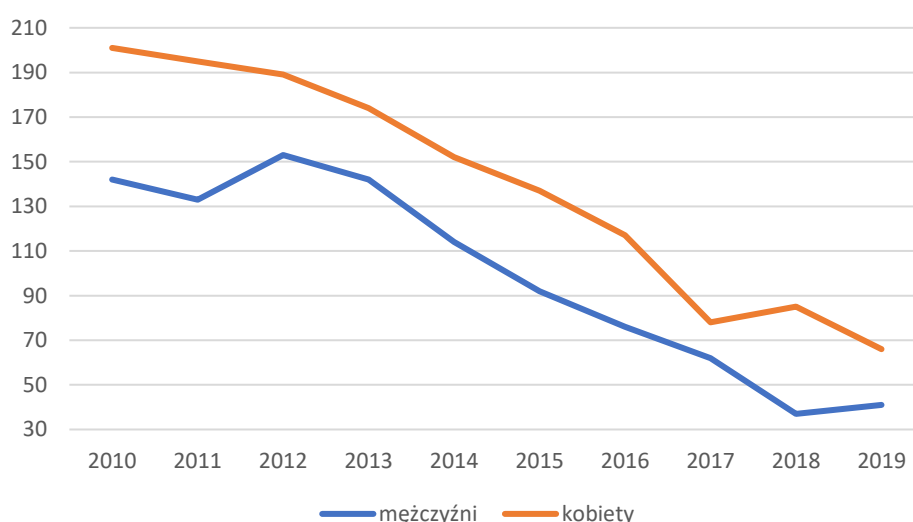
Ryc. 20 Lokalizacja obiektów oświaty w gminie Międzybórz
Źródło: opracowanie własne

⁴ Na podstawie przeprowadzonych ankiet, wywiadów i warsztatów

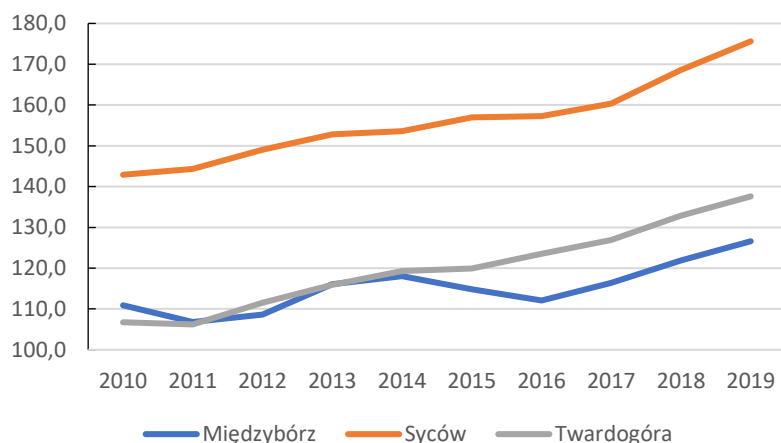
Z powodu niewystarczającej oferty kształcenia Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Orła Białego w Międzyborzu wielu uczniów decyduje się naukę w placówkach poza granicami gminy, m.in. w Sycowie, Ostrowie Wielkopolskim czy Oleśnicy. Powoduje to odpływ młodzieży z obszaru gminy, która z wysokim prawdopodobieństwem nie zdecyduje się na powiązanie swojej przyszłości z rodzinnym miastem lub wsią. Biorąc pod uwagę profesję największych zakładów produkcyjnych w okolicy, brakuje oferty edukacyjnej z zakresu kształcenia zawodowego w kierunku stolarskim/tapicerskim. Obecność żłobka natomiast jest ogromnym atutem i pozwala odciążyć aktywnych zawodowo rodziców, co często wiąże się z możliwością powrotu do pracy.

GOSPODARKA

Dział gospodarki charakteryzuje aktywność gospodarcza, która została porównana do dwóch gmin znajdujących się w tym samym powiecie oleśnickim: Syców oraz Twardogóra. Parametr jaki został tutaj przedstawiony to stopa bezrobocia - Międzybórz ma najmniej bezrobotnych zarejestrowanych (Ryc. 21). Co istotne w żadnym roku nie widać dominanty czyli najwyższego i powtarzającego się elementu ani przecięcia z gminami przyległymi. Zauważalna jest tendencja malejąca co dla tego parametru jest korzystne. Poniższy wykres prezentuje również bezrobotnych z podziałem na płeć. Jeden z najwyższych pików u kobiet pokrywa się z najwyższą liczą u mężczyzn i jest to rok 2010. U kobiet zauważalne są dwa punkty kulminacyjne przypadające na rok 2010 oraz najwyższy dla tej grupy rok 2012. Od 2012 do dnia dzisiejszego zanotowano tendencje malejącą. W regionie dominuje przemysł meblarski obsługiwany głównie przez mężczyzn co może tłumaczyć tak zdominowany wykres zarejestrowanych bezrobotnych kobiet.

Ryc. 21 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Międzybórz z podziałem na płeć, dane dla lat 2010-2019.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Ryc. 22 Podmioty gospodarcze na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach Międzybórz, Syców, Twardogóra w powiecie oleśnickim w przedziale 2010-2019.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

RYNEK PRACY

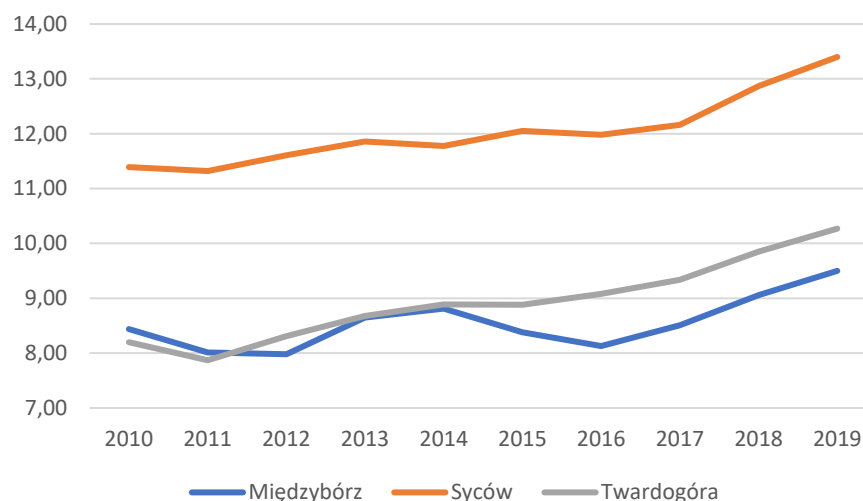
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym na terenie gmin Międzybórz, Syców i Twardogóra na przestrzeni lat w omawianym zakresie ma tendencje rosnącą co jest odzwierciedleniem spadającego bezrobocia. Zwiększająca liczba podmiotów skutkuje mniejszym bezrobociem, co jest potwierdzeniem wykresów zamieszczonych powyżej. Dodatkowo w regionie mamy tendencje wzrostową, co jest pozytywnym aspektem gospodarczym. Odnosząc się do samej gminy Międzybórz (Tab. 2) warto zaznaczyć, iż porównując stan początkowy w roku 2010 a końcowym 2019 widoczny jest wzrost parametru o 6 podmiotów. Porównując z gminami przyległymi nie jest to imponujące. Wzrost w Sycowie wynosi 16 a w Twardogórze 15. Oznacza to, iż tempo zmian w gminie Międzybórz jest znacznie wolniejsze. Pamiętajmy jednak o wielkości gminy Międzybórz i o jej charakterze. Gmina jest mniejsza zarówno od Sycowa jak i od Twardogóry.

Tab. 2 Zestawienie tabelaryczne zmienności liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru na 1000 ludności.

Parametr	podmioty gospodarcze wpisane do rejestru na 1000 ludności		
	Międzybórz	Syców	Twardogóra
rok/ miejscowość			
2010	72	94	71
2011	69	94	70
2012	70	97	74
2013	74	99	76
2014	75	98	77
2015	72	99	77
2016	71	98	78
2017	73	99	80
2018	75	102	83
2019	78	106	85

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Pozytywnym aspektem gminy Międzybórz jest również tworzenie nowych miejsc pracy przez osoby fizyczne. Porównując Międzybórz do gmin przyległych jest to miejsce wzrostu, czyli o tendencji wzrostowej parametru. Nie zmienia to faktu iż ilość tworzonych miejsc pracy nadal jest niska porównując gminy Twardogórę czy Syców (Ryc. 23).

Ryc. 23 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminach Międzybórz, Syców, Twardogóra na przestrzeni lat 2010-2019.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

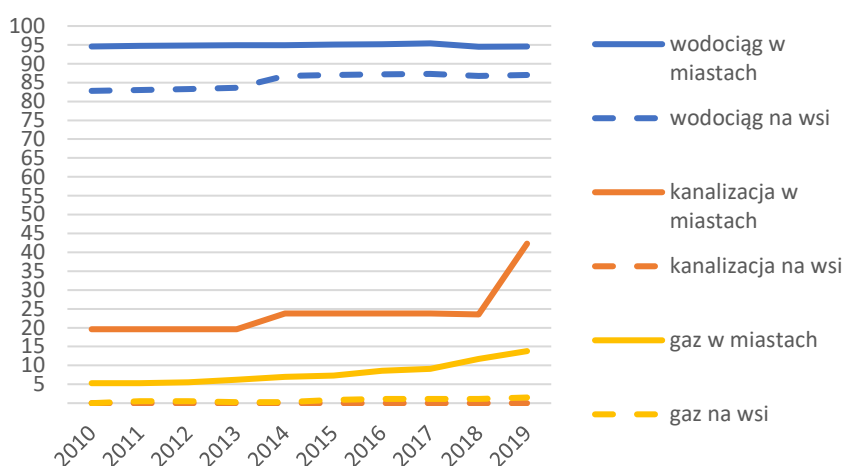
W gminie Międzybórz z racji charakteru struktury funkcjonalnej nie ma wyznaczonego obszaru strefy przemysłowej. Przemysł w gminie jest zlokalizowany na obrzeżach i jest to przemysł meblarski oraz mleczny. Jednakże gmina znajduje się w powiecie oleśnickim, a ten jest wliczony do Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego. W nim znajduje się kilka stref przemysłowych co determinuje jego rozwój. Jednostka wspiera dekoncentrację potencjału co sprawia, że zjawiska metropolizacji i suburbanizacji są ze sobą ściśle powiązane. Decyduje o dynamice rozwoju sieci połączeń ze sobą nawzajem, a także z głównym ośrodkiem jakim jest Wrocław. Wrocławski Obszar Metropolitalny cechuje duży potencjał innowacyjny i wysoka jakość usług z czego może gmina korzystać. Nakład pracy na stworzenie specjalistycznej strefy gospodarczej w miejscowościach typowo rolniczych, o walorach turystycznych, krajobrazowych z wysoką zawartością lasistości nie jest w tym konkretnym przypadku wskazane z uwagi na bliskość największego ośrodka innowacyjnego, gospodarczego w województwie- Wrocławia. By zapewnić lepszy byt ludności warto skupić się na rozwoju powiązań różnego typu sieci komunikacyjnych, transportowych. Działalność inwestycyjna w gminie jest determinowana przez funkcje jakie zostały założone w dokumentach planistycznych- Studium Uwarunkowań i Kierunków Rozwoju gminy oraz Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego. Warto zaznaczyć, iż korzystne dla całej gminy jest 100% pokrycie dokumentami.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Długość sieci kanalizacyjnej na przestrzeni ostatniej dekady została rozbudowana z 6,6 km (2010) do 13,5 km (2019, BDL). Choć widać tendencję wzrostową to sieć kanalizacyjna obejmuje wyłącznie teren miasta.

Długość czynnej sieci gazowej ogółem z 21,8 km (2010) wzrosła nieznacznie do 22,4 km (2019).

Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągów z 29,6 km (2010) wzrosła do 66,7 km (2016-2019), przy czym w ostatnich 3 latach odnotowuje się rosnącą liczbę awarii sieci co świadczy o pogarszającym się stanie technicznym wodociągu.

Ryc. 24 Korzystający z instalacji w % ogółu ludności w latach 2010-2019.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

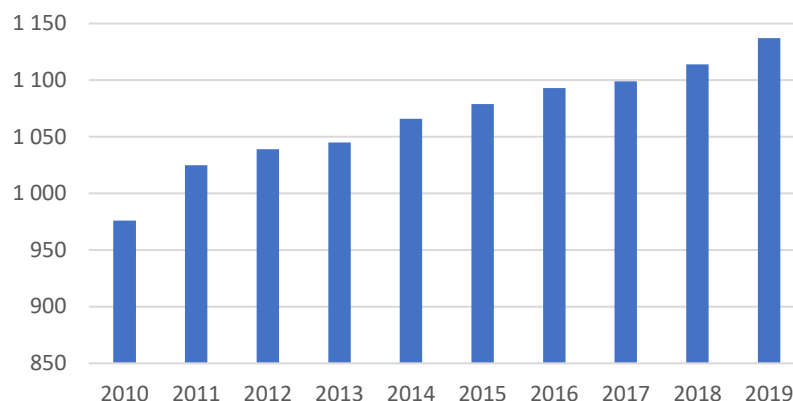
Tab. 3 Procent mieszkańców korzystających z poszczególnych instalacji, 2010-2019.

Rodzaj sieci/ rok		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
wodociąg	w mieście	94,6	94,7	94,8	94,9	94,9	95,1	95,2	95,4	94,5	94,6
	na wsi	82,8	83,0	83,3	83,6	86,8	87,0	87,2	87,3	86,8	87,0
kanalizacja	w mieście	19,6	19,6	19,6	19,6	23,8	23,8	23,8	23,8	23,5	42,3
	na wsi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
gaz	w mieście	5,3	5,3	5,5	6,2	7,0	7,3	8,6	9,1	11,7	13,8
	na wsi	0,0	0,5	0,5	0,3	0,3	0,9	1,1	1,1	1,1	1,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Zasoby mieszkaniowe

W roku 2018 powstało 11 budynków mieszkalnych, łącznie 1 305 m², w roku 2019 – 20 budynków, 2 393 m². Zauważalne jest zainteresowanie lokalami mieszkaniowymi oraz domami jednorodzinnymi przez osoby przeprowadzające się do Międzyborza z okolic Wrocławia.

Ryc. 25 Budynki mieszkalne w gminie w latach 2010 – 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

Najważniejszym szlakiem komunikacyjnym w Międzyborzu jest droga krajowa nr 25, która w sumie przebiega przez 5 województw: zachodniopomorskie, pomorskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie i dolnośląskie. Droga ta komunikuje Pomorze Środkowe z aglomeracją wrocławską. Łączy się z drogą ekspresową s8, pozwalając na szybki dojazd do Wrocławia, dalej do Czech czy na zachód do Niemiec. Międzybórz jest świetnie skomunikowany, zarówno z Wrocławiem, jak i Niemcami i Czechami. Wysoka ranga szlaku z jednej strony generuje rozwój gospodarczy gminy, a z drugiej stanowi ogromną barierę przestrzenną, uciążliwą dla mieszkańców. Z tego powodu od wielu lat władze gminy, jak i mieszkańcy walczą o wybudowanie obwodnicy, która pozwoli ominąć centrum Międzyborza, tym samym zwiększając bezpieczeństwo i komfort życia. W 2020 roku ruszył przetarg na opracowanie dokumentacji przebiegu obwodnicy Międzyborza w ramach programu „100 obwodnic na lata 2020-2030”. Planuje się ogłoszenie przetargu realizację inwestycji w III kw. 2024 r.

W Międzyborzu znajduje się stacja kolejowa Międzybórz Sycowski. Zlokalizowana jest na obrzeżach miasta, jednakże w dalszym ciągu w niedalekiej odległości od centrum, około 900m. Obsługiwała ona w grudniu 2020 12 połączeń ze stacji na dobę:

- 4 połączenia do Wrocławia;

- 4 połączenia do Ostrowa Wielkopolskiego;
- 2 połączenia do Jelcza-Laskowice;
- 2 połączenia do Łodzi Kaliskiej.

Niektóre z nich wymagają przesiadki, co znacznie utrudnia podróżowanie i wydłuża czas podróży. Biorąc pod uwagę możliwości, które generuje bliskość Wrocławia, liczba połączeń i czas podróży jest zdecydowanie niezadowalający, gdyż nie pozwala na swobodne przemieszczanie się pomiędzy miastami, podobnie jest w przypadku Ostrowa Wielkopolskiego. Międzybórz, mimo że znajduje się ok. 60km od Wrocławia, jednak podróż pociągiem trwa ponad półtora godziny lub trzy, jeśli jest to połączenie z przesiadką. Wszystkie te czynniki sprawiają, że pociąg nie jest chętnie wybieranym środkiem transportu, choć istnienie stacji kolejowej daje dużo możliwości, potencjał ten nie jest w pełni wykorzystywany ze względu na nieatrakcyjną ofertę przewozową.

W przypadku oferty przewozowej busów/autobusów sytuacja jest bardzo podobna, liczba połączeń jest niewielka i nie jest to środek transportu wybierany przez mieszkańców.

Gmina zapewnia jednak transport rozwożący dzieci do szkół zlokalizowanych w granicach gminy, dzięki czemu nie występuje wykluczenie komunikacyjne dzieci z obszarów wiejskich.

WSPÓŁPRACA

Gmina nie współpracuje w sposób stały z gminami i miastami partnerskimi. Gmina Międzybórz znajduje się na terenie działania Lokalnej Grupy Działania Dobra Widawa, której projektów może być beneficjentem. LGD Dobra Widawa jest stowarzyszeniem realizującym działania wykorzystujące potencjał zasobów przyrodniczych i kulturowych na rzecz rozwoju lokalnego obszarów wiejskich. LGD działa na zasadzie partnerstwa składającego się z przedstawicieli sektora publicznego, społecznego, gospodarczego oraz mieszkańców. W skład LGD Dobra Widawa wchodzi 10 gmin: Długołęka, Czernica – powiat wrocławski, Dziadowa Kłoda, Dobroszyce, Oleśnica, Bierutów, Syców, Międzybórz – powiat oleśnicki, Wilków – powiat namysłowski, Jelcz-Laskowice – powiat oławski (www.dobrawidawa.pl).

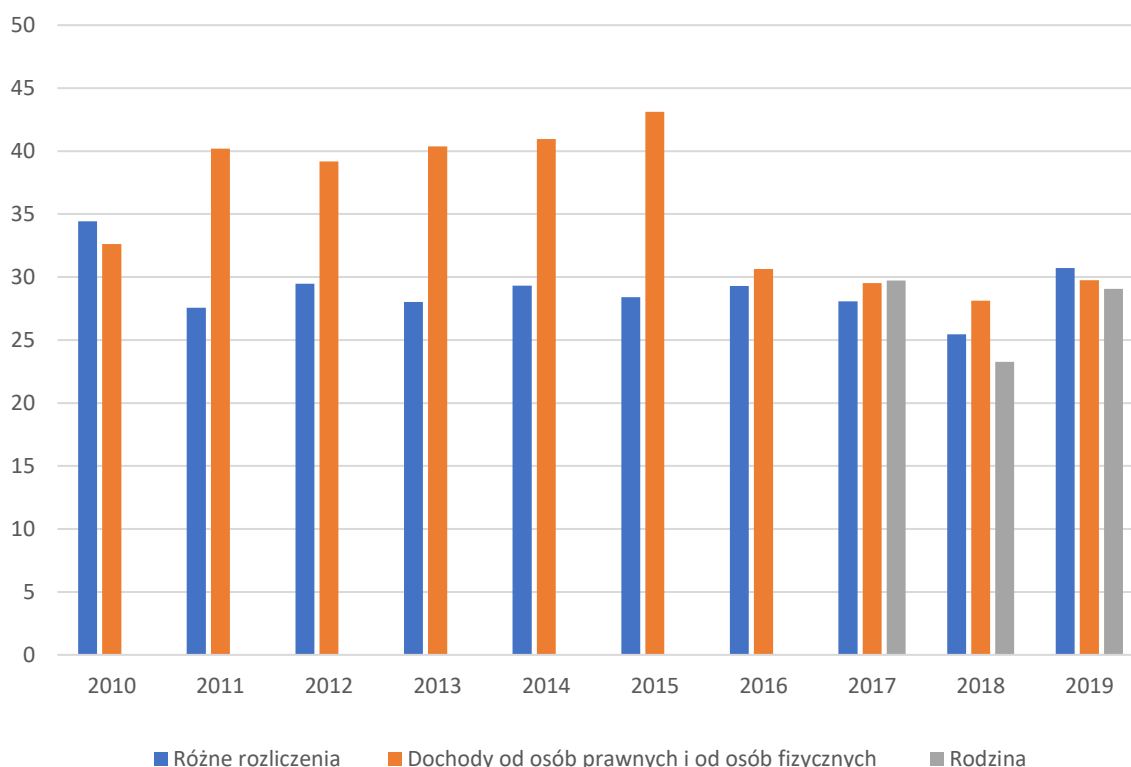
Ryc. 26 Zasięg LGD Dobra Widawa.

Źródło: www.dobrawidawa.pl

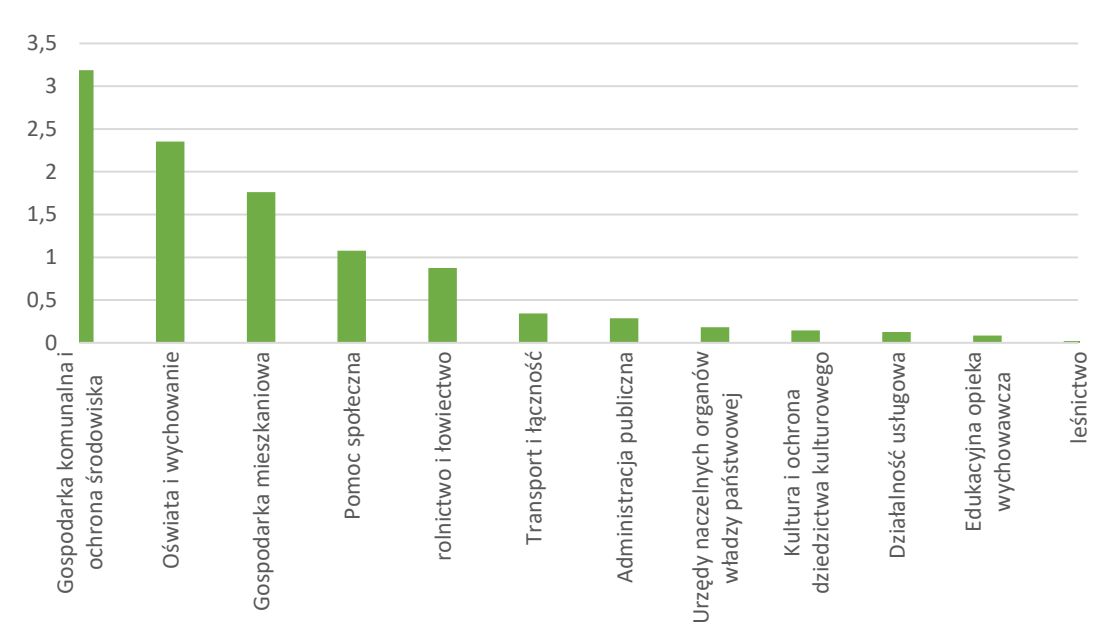
BUDŻET I FINANSE

Gmina nie uzyskuje środków z działów: rybołówstwo i rybactwo, górnictwo, przetwórstwo przemysłowe, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę, handel, hotelarstwo i restauracje, informatyka, nauka, szkolnictwo wyższe, obrona narodowa, bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa.

W samym roku 2019 największy procent dochodu był z działań: dochody od osób prawnych i fizycznych, różne rozliczenia oraz dział rodzina. Poniższy wykres przedstawia zmienności jakie zachodziły na przestrzeni lat w trzech najistotniejszych grupach dochodowych: dochód od osób prawnych i fizycznych, różne rozliczenia oraz rodzina. Zauważalna jest jedna tendencja- malejąca, spadkowa od 2015 r. Co ciekawe dopiero od 2017 roku doszedł trzeci dział o nazwie rodzina. Dla pozostałych grup został utworzony osobny wykres z uwagi na niski procent jaki dodają do sumarycznej wartości 100%. Pomijając trzy główne grupy dochodów wymienione wyżej, pozostałe tworzą 10,4%. Powyżej dwóch procent oscylują gospodarka komunalna i ochrona środowiska oraz oświata i wychowanie. Szczegółowe opracowanie przedstawia załącznik nr 1- Dochód gminy.

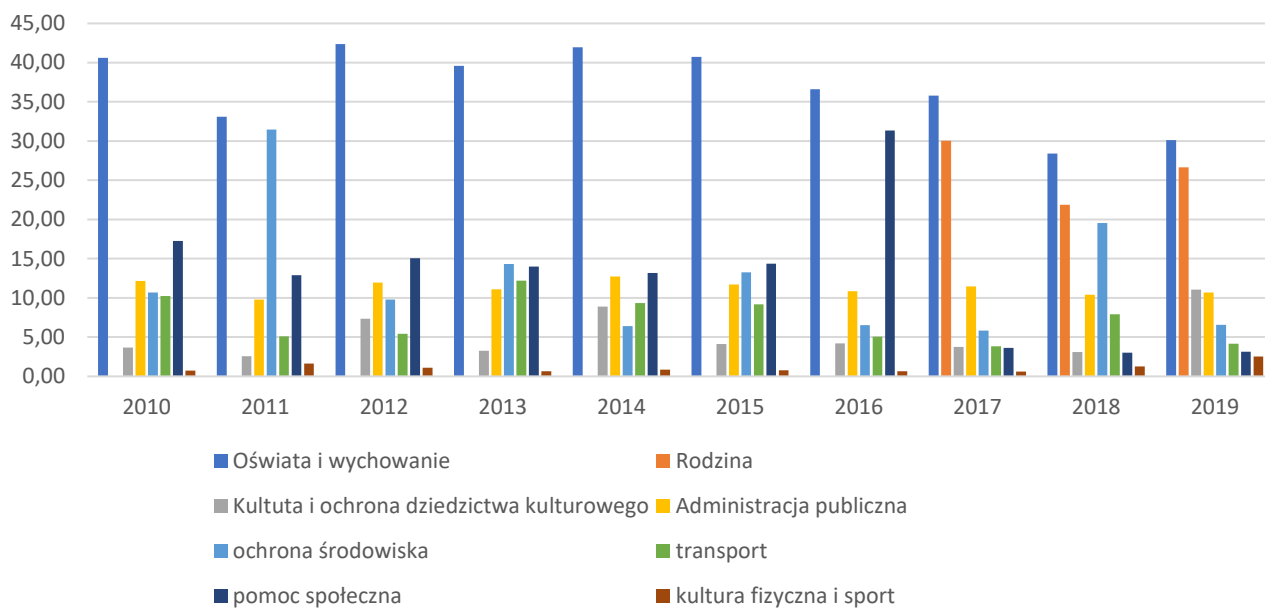

Ryc. 27 Zmienność dochodu budżetu gminy dla najistotniejszych grup w latach 2010-2019.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

Ryc. 28 Procentowy dochód gminy w roku 2019 według pozostałych grup
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

Sprawdzając wydatki gminy należy przede wszystkim zaznaczyć iż obejmują one rozliczenia dotacje nie uwzględnione w dochodach. Najwięcej środków przeznaczono na oświatę i wychowanie, od 2010 roku do dziś ma ona tendencję skokową ale utrzymującą się powyżej 30% (wyjątkowo rok 2018 gdy spadła do 28%). Od 2010 roku do 2016 roku mamy układ siodłowy przy grupie pomocy społecznej osiągającej szczyt wydatków właśnie w podanym przedziale. Co ciekawe od momentu wprowadzenia programu 500+ (01.04.2016 r.) zmieniła się tendencja wydatków z pomocy społecznej na dział rodziny. Od 2017 roku kiedy mamy dane odnośnie grupy rodziny wydatki przekraczają 20%, a pomoc społeczna jest poniżej 5%. Na przestrzeni lat wydatki z tytułu administracji publicznej są na równym poziomie w przedziale 11-13%. Największe wydatki na ochronę środowiska przypadają na rok 2011 oraz na lata 2013-2015. W 2011 roku przekroczyły 30%, a w podanym przedziale oscylują w granicach 9-13%. Skala do wykresu zmienności wydatków na poszczególne działy gospodarki została skonstruowana celowo co 5% jako jednostka główna, celem przedstawienia charakteru tendencji grupy kultury fizycznej i sport. Od 2013 roku widnieje co roczny wzrost wydatków na tą dziedzinę. Co cieszy oczywiście ze względu promowania zdrowego stylu życia. Od 2010 roku dział transportu posiada tendencję skokową, widzimy powtarzającą się tendencję jednego punktu kulminacyjnego i kilka spadkowych.

Ryc. 29 Wydatki według dziedzin.
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

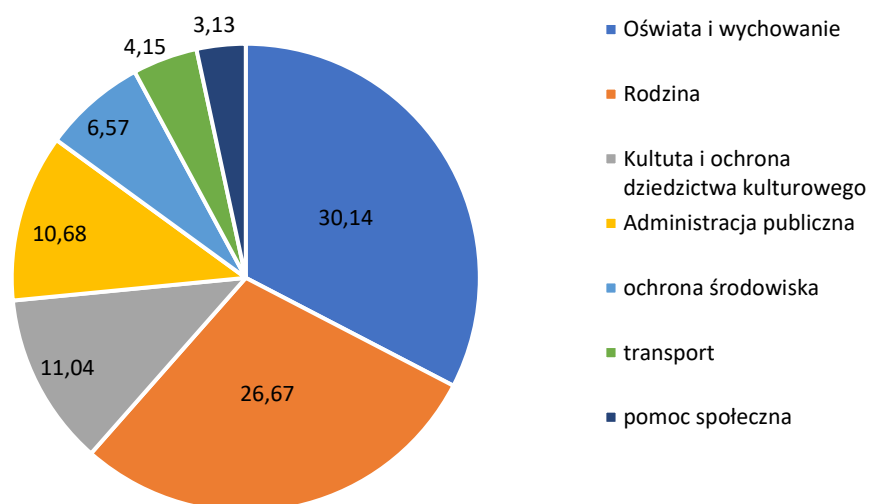
Tab. 4 Wydatki gminy ogólne na przestrzeni lat 2010-2019

	wydatki	dochody	różnica
2010	15172435,00	14424548,80	-747886,20
2011	20605987,68	17143062,89	-3462924,79
2012	18280392,30	18433717,00	153324,70
2013	20198108,21	19375285,60	-822822,61
2014	21453106,31	19646465,60	-1806640,71
2015	19676739,30	20347078,05	670338,75
2016	20026747,06	20382088,19	355341,13
2017	21887183,96	22141073,83	253889,87
2018	29640207,55	27719940,85	-1920266,70
2019	27845230,47	25207222,16	-2638008,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL.

Na zielono zostały zaznaczone lata kiedy dochód był większy niż wydatki. Są to lata: 2012, 2015, 2016 i 2017. Od momentu wprowadzenia programu 500+ i innych socjalnych zauważalny jest pogłębiający się deficyt środków.

Największą część wydatków w 2019 roku prezentuje wykres zamieszczony poniżej.

Ryc. 30 Wydatki gminy w roku 2019.
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

Największą część wydatków stanowią cztery grupy: oświata i wychowanie, rodzina, kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego oraz administracja publiczna. Powyższe wydatki stanowią 85%. Na pozostałe 15% składają się transport, pomoc społeczna, kultura fizyczna i sport oraz inne stanowiące mniej niż 1%. Szczegółowe wyliczenia znajdują się w załączniku numer X Procentowe wydatki gminy w latach 2010-2019.

W gminie występują podatki:

- podatek rolny :

- 1) od 1 ha przeliczeniowego gruntów gospodarstw rolnych - 135,90 zł,
- 2) od 1 ha pozostałych gruntów - 271,80 zł.

- stawki opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi:

- 1) Od osoby zamieszkującej daną nieruchomość (segregacja nieselektywna) - 22 zł brutto
- 2) Od osoby zamieszkującej daną nieruchomość (segregacja w sposób selektywny):

- 12 zł brutto/m-c od każdego mieszkańca – od 1 do 4 osób

- 10 zł brutto/m-c od każdego mieszkańca - od 5 do 7 osób

- 5 zł brutto/m-c na osobę - od 8 osób i więcej

- podatek leśny - 42,2356 zł z 1 ha fizycznego

- podatki od nieruchomości.

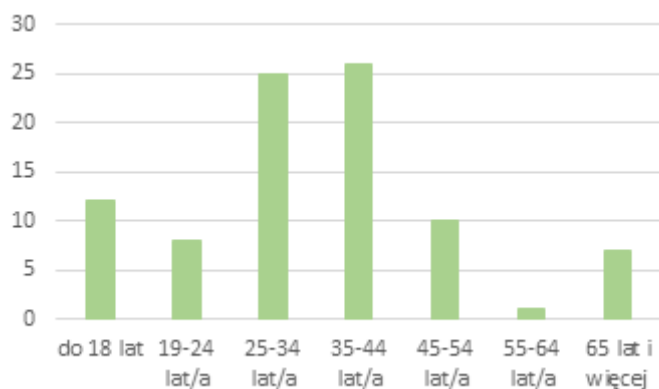
Co ważne gmina może zwolnić przedsiębiorcę z podatków zgodnie z UCHWAŁĄ NR XVIII/132/2016 RADY MIEJSKIEJ W MIEDZYBORZU z dnia 23 listopada 2016 r. w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis dla nowych inwestycji na terenie Miasta i Gminy Międzybórz- uchwała ta obowiązuje do 31.12.2020 roku. Zwolnienie obejmują: zwolnień z podatku od nieruchomości oraz podatku od środków transportowych, stanowiących regionalną pomoc inwestycyjną, pomoc na kulturę i zachowanie dziedzictwa kulturowego, pomoc na infrastrukturę sportową i wielofunkcyjną infrastrukturę rekreacyjną oraz pomoc na infrastrukturę lokalną.

Wyniki badań ankietowych

Ankiety zbierano w terminie od 29.06.2020 r. do 1.11.2020r. w formie analogowej oraz w formie online. Informacji zwrotnej udzieliło 89 ankietowanych.

METRYCZKA

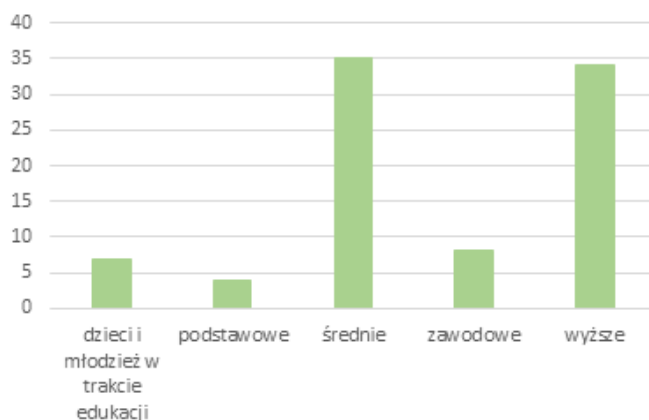
W ankiecie wzięli mieszkańcy w różnym wieku, wypowiedział się przedstawiciel każdej grupy wiekowej.

Ryc. 31 Wiek respondentów badań ankietowych.
Źródło: badania własne.

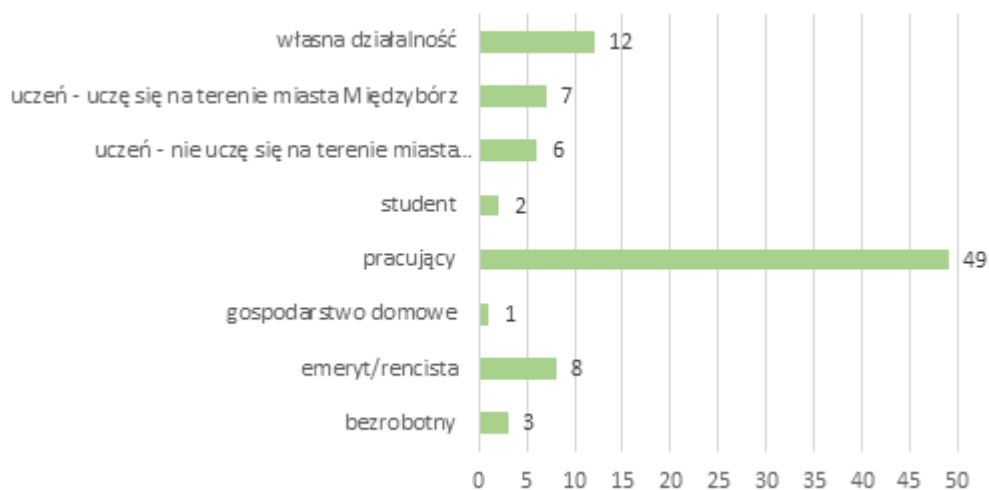
Najwięcej odpowiedzi uzyskano od osób z przedziału 35-44 lata oraz 25-34 lata, przewaga osób z tych kategorii wiekowych jest dość znacząca i wynosi 57% wszystkich osób biorących udział w badaniu. Najmniej liczną grupą była ta z przedziału 55-64 lata, była to zaledwie jedna osoba.

Biorąc pod uwagę wykształcenie osób biorących udział w badaniach, zdecydowana większość mieszkańców deklarowała wykształcenie wyższe lub średnie, stanowili 79% wszystkich grup. Najmniej osób zadeklarowało wykształcenie podstawowe, tylko 4 osoby. Wyniki te nie odzwierciedlają jednak sytuacji całej społeczności gminy, jedynie osób, które zdecydowały się wziąć udział w ankiecie.

Ryc. 32 Wykształcenie respondentów badań ankietowych.
Źródło badania: własne.

Osoby, które wzięły udział w ankiecie to również przede wszystkim osoby pracujące, była to najczęściej padająca deklaracja w przypadku sytuacji zawodowej, jej wynik sięgnął 56% wszystkich odpowiedzi. Drugą najczęściej padającą odpowiedzią była własna działalność, aczkolwiek w tym przypadku odpowiedź ta nie była tak bardzo wyróżniająca się. Najmniej osób zadeklarowało prowadzenie gospodarstwa domowego jako sytuację zawodową oraz bycie studentem i bezrobotnym.

Ryc. 33 Sytuacja zawodowa respondentów badań ankietowych.
Źródło: badania własne.

W trakcie badań ankietowych wzięto pod uwagę następujące kwestie:

1. Miejsce zamieszkania ankietowanych

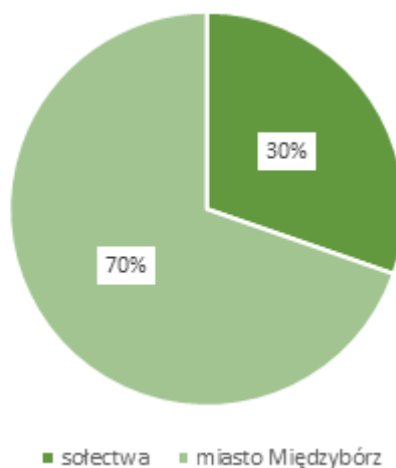
Pytanie: W jakiej części gminy mieszkasz?

Tab. 5 Miejsce zamieszkania ankietowanych.

W jakiej części gminy mieszkasz?	
miasto Międzybórz	62
sołectwo Kraszów	8
sołectwo Bukowina Sycowska	4
sołectwo Dzieszawice	3
sołectwo Klonów	3
sołectwo Ose	3
sołectwo Niwki Kraszowskie	2
sołectwo Bąków	1
sołectwo Kamień	1
sołectwo Niwki Książęce	1
sołectwo Oska Piła	1

Źródło: badania własne.

Najwięcej osób biorących udział w ankiecie było z miasta Międzybórz, natomiast najczęściej występującym sołectwem był Kraszów. Udział liczby ankietowanych z pozostałych sołectw jest niewielki, aczkolwiek pozwala na poznanie zdania osób zamieszkujących obszar wiejski gminy.

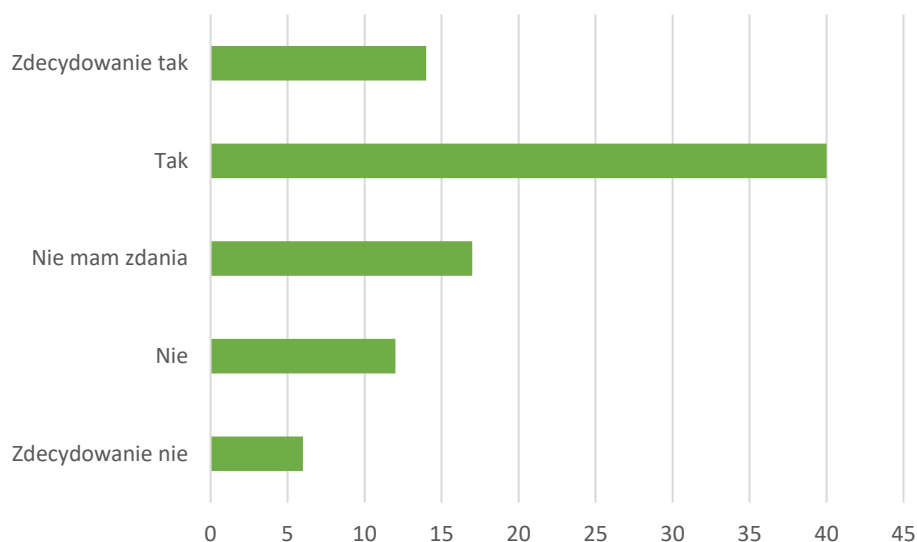
Ryc. 34 Miejsce zamieszkania respondentów.

Źródło: badania własne.

Udział w badaniu osób z terenów wiejskich sięgnął poziomu 30%, zatem jest to znacznie mniej niż z obszaru miejskiego, natomiast wskazuje na potrzebę większego zaangażowania w promocję przyszłych wydarzeń na terenach wiejskich.

2. Życie kulturalne gminy

Pytanie: Czy jesteś zadowolony z życia kulturalnego w gminie?

Ryc. 35 Odpowiedzi ankietowanych.
Źródło: badania własne.

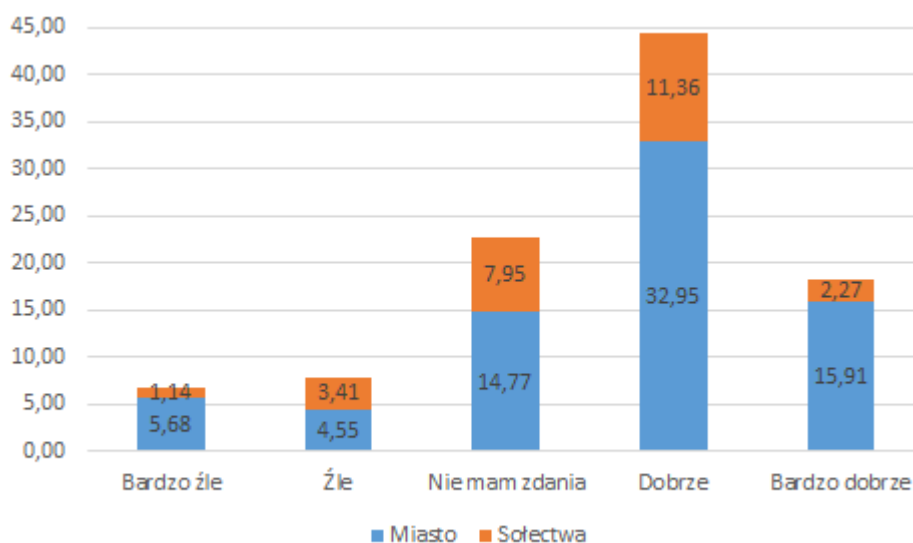
Zdecydowana większość ankietowanych jest zadowolona z życia kulturalnego w gminie Międzybórz, 61% badanych odpowiedziało „zdecydowanie tak” lub „tak”, negatywne odpowiedzi to 20% wszystkich odpowiedzi. Pozostałe osoby nie miały zdania. Wśród najczęstszych powodów, dla których ankietowani nie byli zadowoleni z życia kulturalnego są niewystarczająca oferta kulturalna, brak konkretnych zajęć oraz niewystarczająca promocja wydarzeń, warsztatów czy zajęć. Wskazuje się również, że oferta nie spełnia oczekiwań młodzieży przez co nie rozwijają swoich pasji i nie integrują się. Uczestnicy badania wskazują również, że brakuje wydarzeń organizowanych bezpośrednio na wioskach gminnych, gdyż nie każdy ma możliwość dotarcia do miasta. Brakuje również miejsca, gdzie byłaby możliwość spotkania i wypicia kawy w miłej atmosferze. Pozytywne aspekty, które zostały wskazane to przede wszystkim różnorodne imprezy kulturalne oraz zajęcia, z których chętnie korzystają dzieci. Wskazano na wzrost liczby wydarzeń kulturalnych i imprez, przez co życie kulturalne w gminie zyskało.

Wśród ankietowanych z obszarów wiejskich zdecydowana większość osób jest zadowolona z życia kulturalnego, 63% wypowiada się na ten temat pozytywnie i jedynie 7% wszystkich osób z obszarów wiejskich wyraża swoje negatywne zdanie. Pozostałe osoby (30%) nie ma wyrobionego zdania na ten temat.

Osoby zamieszkujące miasto również w większości są zadowoleni z życia kulturalnego w gminie, 69% odpowiedziało „tak” lub „zdecydowanie tak”, natomiast widać wyraźną różnicę jeśli chodzi o osoby niezadowolone i nie mającego zdania na ten temat. Udział takich osób przedstawia się następująco: 16% osób nie jest zadowolonych z życia kulturalnego, a jedynie 15% nie ma zdania na ten temat.

3. Oferta edukacyjna

Pytanie: Jak oceniasz ofertę edukacyjną w gminie?

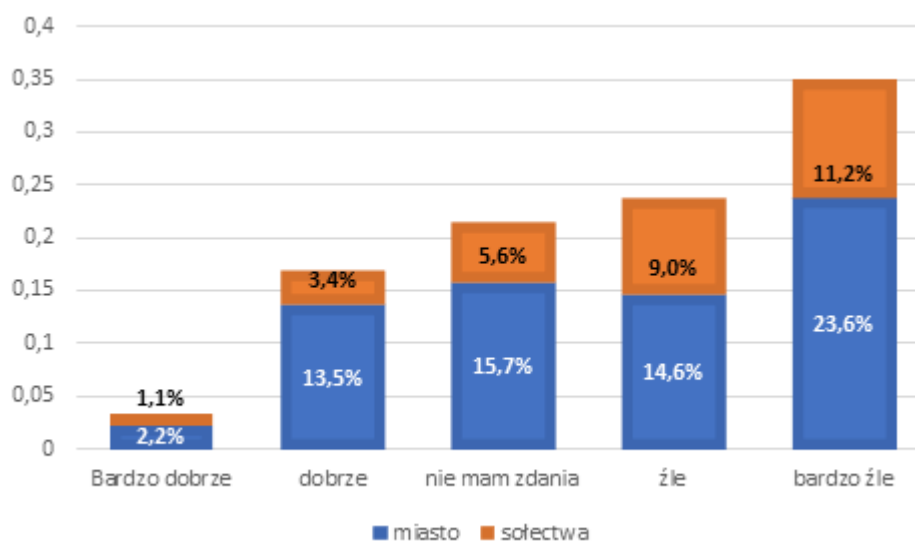

Ryc. 36 Odpowiedzi ankietowanych.
Źródło: badania własne.

Większość mieszkańców którzy wzięli udział w badaniu ankietowym oceniają pozytywnie ofertę edukacyjną. Swoją decyzję tłumaczą dostępnością do poszczególnych etapów nauki. Wynik bardzo dobrej dostępności ustosunkowują do jakości kształcenia w obecnej ofercie edukacyjnej. Bardzo źle i źle mieszkańcy zaznaczają uzasadniając głównie dojazd do szkół, który jest niesynchronizowany ani z godzinami początkowymi i końcowymi zajęć młodzieży ale również wąską ofertą technikum i brakiem licem. Zdecydowana większość mieszkańców znajdująca się w tych dwóch grupach zwraca uwagę na przedszkola i żłobki, które są w złej kondycji. Mieszkańców nie zachwyca kadra pracownicza zarówno w przedszkolu jak i w szkole.

4. Dostęp do służby ochrony zdrowia

Pytanie: Jak oceniasz dostęp do służby ochrony zdrowia w gminie?

Ryc. 37 Odpowiedzi ankietowanych.
Źródło: badania własne.

Zdecydowana większość ankietowanych niepochylnie wypowiada się na temat dostępności do służb ochrony zdrowia w gminie Międzybórz. Tylko ok. 20% ankietowanych mieszkańców oceniło dostęp w sposób pozytywny. Argumentem jaki został przytoczony na korzyść oceny sytuacji jest stosunkowo krótki czas oczekiwania na wizytę/ kontakt z lekarzem.

Znacznie przeważające negatywne oceny są argumentowane następująco: utrudniony kontakt telefoniczny (jedna linia, która często jest stale zajęta), brak dostępu do lekarzy specjalistów, niewystraczający sprzęt diagnostyczny, nieprzychylna obsługa, w dobie koronawirusa ośrodek zdrowia jest niewydolny w porównaniu do ośrodków gmin ościennych. Mieszkańcy wskazują na fakt, że pomimo mieszkania w gminie Międzybórz korzystają z ośrodków zdrowia poza gminą.

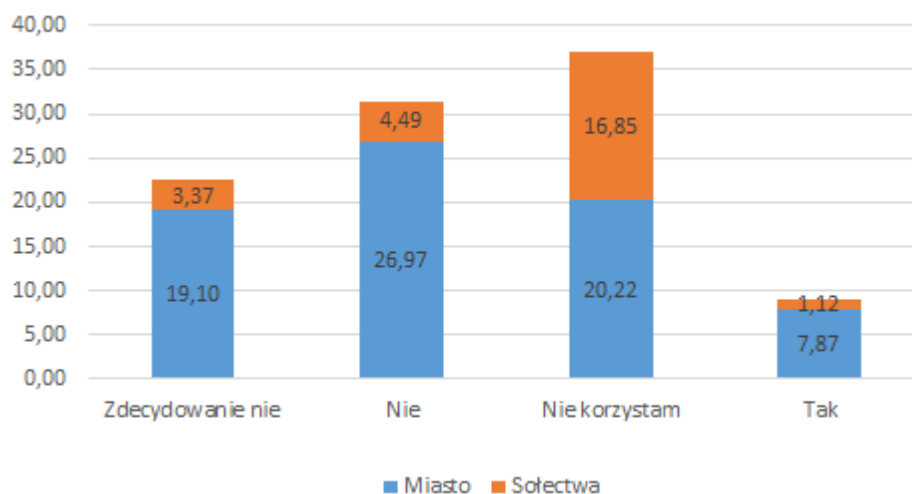
5. Strefa zatrudnienia

Pytanie: Czy pracujesz na terenie gminy Międzybórz?

Sytuacja osób pracujących w gminie, które wzięły udział w badaniu i udzieliły odpowiedzi na pytania jest bardzo wyrównana, 48% osób pracuje na terenie gminy, natomiast 52% musi codziennie opuszczać jej granice, aby udać się do pracy. Osoby pracujące na terenie gminy najczęściej deklarują prace w sektorze administracji, edukacji i produkcji, a najrzadziej hotelarstwo i gastronomia. Z kolei osoby pracujące poza granicami gminy deklarują najczęściej pracę w sektorze produkcji i usług, w tym handlu.

6. Transport publiczny

Pytanie: Czy jesteś zadowolony z aktualnych połączeń transportu publicznego?

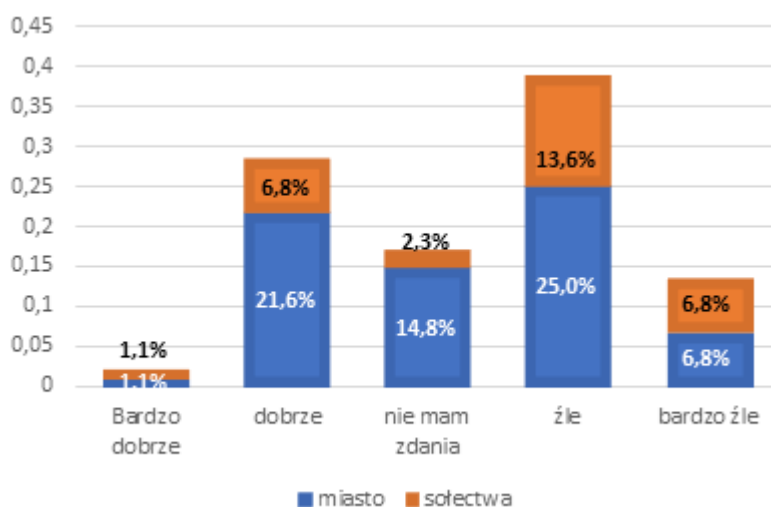

Ryc. 38 Odpowiedzi ankietowanych.
Źródło: badania własne.

Przeważająca większość mieszkańców zarówno sołectw jak i miasta jest niezadowolona z połączeń transportu publicznego. Mieszkańcy zwracają uwagę na zbyt małą liczbę połączeń kolejowych niedostosowanych do godzin pracy mieszkańców ale również autobusów których praktycznie nie ma. Jako gmina znajdująca się blisko Wrocławia nie ma wystarczającej liczby połączeń z tym ośrodkiem. Nie ma również połączeń między gminami ościennymi. Ze względu na tak negatywne opinie nie dziwi fakt nie korzystania z transportu publicznego. Dla mieszkańców brak samochodu oznacza uziemienie, brak możliwości poruszania się.

7. Infrastruktura techniczna

Pytanie: Jak oceniasz obecny stan infrastruktury technicznej?

Ryc. 39 Odpowiedzi ankietowanych.
Źródło: badania własne.

Ponad połowa ankietowanych ocenia stan infrastruktury negatywnie (źle i bardzo źle).

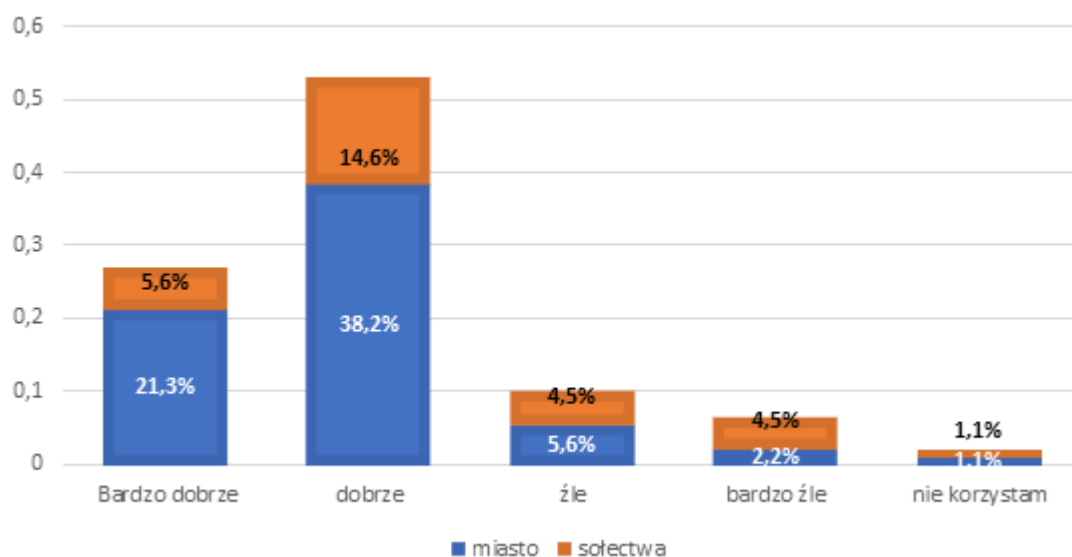
Argumentami jakie są przytaczane za oceną są informacje na temat:

- infrastruktury drogowej: osiedlowe ulice są ciągle „łatane”, brak inwestycji modernizujących drogi, brak dróg i chodników na wsi; zapadające się chodniki, brak progów zwalniających w miejscach uczęszczanych przez dzieci i młodzież;
- Kanalizacji: awaria kanalizacji lub jej brak; zalewane ulice podczas nawalnych deszczy, pomimo opłacania przez mieszkańców opłat za odprowadzanie ścieków mieszkańcy nie mają dostępu do kanalizacji, budujące się nowe osiedla (Jodłowa, Świerkowa, Sosnowa) które nie mają zapewnionej kanalizacji i dróg;
- Sieci wodociągów: słabe ciśnienie wody, częste awarie wodociągów, brak modernizacji wodociągów, który może doprowadzić do problemów z wodą pitną;
- Małej architektury: place zabaw zarośnięte i zdewastowane; brak koszy na śmieci w mieście;
- Infrastruktury dodatkowej: brak ścieżek rowerowych, mało kwiatów i zieleni, Zbyt mała częstotliwość wywozu odpadów i czarne dymy z kominów – hasło „czysta gmina” do nas nie pasuje

Mieszkańcy, którzy ocenili stan infrastruktury pozytywnie (dobrze i bardzo dobrze) argumentują swoją ocenę głównie informacją powstania koło ich miejsca zamieszkania nowych dróg lub ich częściowa modernizacja.

8. Dostępność do Internetu

Pytanie: Jak oceniasz swoją dostępność do Internetu?

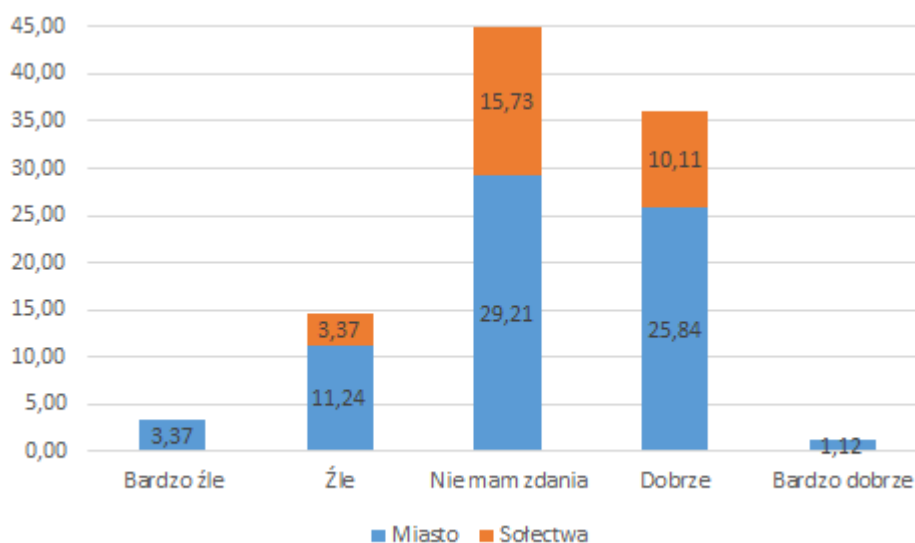
Ryc. 40 Odpowiedzi ankietowanych.

Źródło: badania własne.

Zdecydowana większość ankietowanych mieszkańców ocenia swoją dostępność do Internetu pozytywnie (bardzo dobrze i dobrze). Jako złą i bardzo złą dostępność określa niespełna 17% respondentów. Negatywna ocena nadawana jest głównie przez mieszkańców obszarów wiejskich. Ogólnokrajową tendencją jest, że wykluczenie cyfrowe dotyka głównie obszary wiejskie, niestety ze względu na niereprezentatywną liczbę ankiet nie można określić jasnych przesłanek dla sołectw gminy Międzybórz.

9. Potencjał przyrodniczy gminy

Pytanie: Jak oceniasz wykorzystanie potencjału przyrodniczego gminy?

Ryc. 41 Odpowiedzi ankietowanych.
Źródło: badania własne.

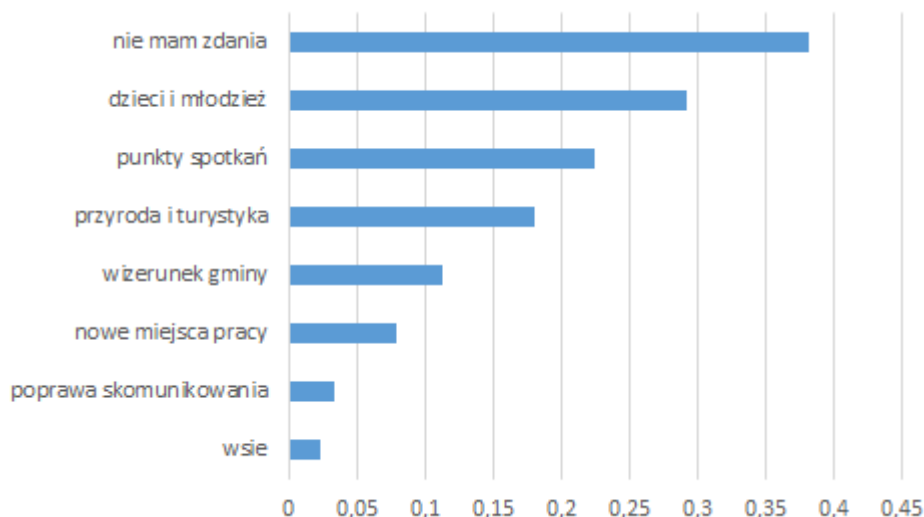
Mieszkańcy gminy Międzybórz w przeważającej ilości nie mają zdania na temat wykorzystania potencjału przyrodniczego. Najczęstsze odpowiedzi co do tego wariantu to brak ścieżek rowerowych, nie wykorzystanie potencjału oraz brak dotacji na ekologię. W przypadku sołectw nie odnotowano odpowiedzi bardzo źle oraz bardzo dobrze. W przypadku odpowiedzi bardzo źle oraz źle mieszkańcy zwracają uwagę na brak ścieżek rowerowych, które mogłyby przyciągnąć turystów zważając na walory przyrodnicze gminy. Również został nakreślony problem parku, braku możliwości odpoczynku z powodu spożywania wysokoprocentowych płynów. Podkreślono niejednokrotnie brak tras pieszych i turystycznych.

10. Kierunki rozwoju gminy

Pytanie: W jakim kierunku gmina Międzybórz powinna się rozwijać? Dlaczego?

Ponad 38% respondentów nie udzieliło odpowiedzi na pytanie dotyczące kierunku rozwoju gminy w najbliższych latach.

Pozostali ankietowani zwracali szczególną uwagę na kilka tematów.

Ryc. 42 Odpowiedzi ankietowanych.

Źródło: badania własne.

1. **Rozwój dzieci i młodzieży** - postrzegany przez mieszkańców jako powinność dbałości o rozwój edukacji i form alternatywnych spędzania czasu wolnego (warsztaty, zajęcia zorganizowane, festyny), atrakcji dla dzieci, form rozwoju kulturowego, przystosowanie obiektów przyrodniczych do edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży, tworzenie przestrzeni przyjaznych młodzieży, generowanie dla nich atrakcyjnych miejsc pracy. Mieszkańcy chcieliby, by młode pokolenia nie były zmuszone opuszczać gminy jako miejsca zamieszkania. Respondentom bardzo zależy na zatrzymaniu młodego pokolenia w gminie – generowaniu dla nich ciekawych miejsc spędzania czasu i przyszłościowo - miejsc pracy. Blisko 30% respondentów w pytaniu o kierunek rozwoju gminy wskazuje na szeroki rozwój dzieci i młodzieży.

2. **Punkty spotkań** - rozumiany przez ankietowanych jako konieczność powstania miejsc spotkań rekreacyjnych z wykorzystaniem otaczającej przyrody dla dzieci, młodzieży, dorosłych - także spoza gminy. Wygenerowanie miejsc usług - lodziarni, kawiarni. Mieszkańcy wskazują także na chęć posiadania czynnego basenu, sali sportowej, siłowni, kina, baru lub klubu dla młodzieży. Respondenci wskazują na konieczność większej dbałości o place zabaw dla dzieci. Ankietowani mieszkańcy oczekują większej liczby inwestycji w przestrzeniach publicznych, ożywienia działań w powstałych inwestycjach świetlicach wiejskich. Brakuje mieszkańcom przestrzeni, gdzie można spędzić czas rodzinie, ze znajomymi. Na ten aspekt zwraca uwagę ponad 22% respondentów.

3. **Przyroda i turystyka** – ankietowani zwracają uwagę na konieczność większego wykorzystania zasobów przyrodniczych w celach rekreacyjnych, turystycznych (nie tylko dla lokalnych mieszkańców), stworzenie bazy agroturystycznej, potrzebę edukacji społeczeństwa na temat ochrony środowiska. Mieszkańcy wskazują na chęć korzystania z ścieżek rowerowych, konnych - przestrzeni do uprawiania sportów. Mieszkańcy wskazują na chęć rozwoju trendu ekologicznego i prozdrowotnego w gminie (także rozwój alternatywnych źródeł energii). Tematykę przyrody i turystyki podnosi blisko 18% respondentów.

4. **Wizerunek gminy** – ankietowani mieszkańcy zwracają uwagę na konieczność poprawy wizerunku gminy, w której mieszkają. Przeszkadza mieszkańcom szum informacyjny i słaby przepływ informacji. Mieszkańcy chcieliby mieszkać w miasteczku o podniesionych walorach estetycznych (kwiaty, zieleń, mała architektura). Mieszkańcy chcą, by gmina była odwiedzana przez osoby z zewnątrz, by była na tyle atrakcyjna by pojawiali się tutaj nowi mieszkańcy z dużych miast, którzy chcą docenić ekologiczny i spokojny tryb życia. Chcieliby, by zainterweniowano w to, co dzieje się w centrum miasta, w parku koło mleczarni. Nie podoba się mieszkańcom ciągła dewastacja miejsc publicznych, które są wizytówką miasta i gminy. Mieszkańcy chcieliby żyć w klimatycznym miejscu, gdzie jest nowocześnie i zielono. Zgłaszane są wnioski dotyczące poprawy kontaktu z personelem obsługującym służbę zdrowia oraz administrację publiczną, konieczność poprawy promocji gminy do wewnątrz i na zewnątrz. Na ten aspekt zwraca uwagę ponad 11% ankietowanych.

5. **Nowe miejsca pracy** – respondenci wskazują na konieczność zapewnienia rozwoju gospodarki lokalnej i wygenerowanie nowych miejsc pracy w gminie. Mają na uwadze w sposób szczególny młodych mieszkańców, którzy są zmuszeni szukać atrakcyjnych ofert poza gminą, co ma wpływ na spadek kapitału społecznego. Ankietowani zwracają uwagę na monotematyczność zatrudnienia (głównie stolarstwo), wskazują na brak miejsc dla mieszkańców z wyższym wykształceniem. Respondenci upatrują możliwości w przygotowaniu miejsc inwestycyjnych. Uwagi dotyczące nowych miejsc pracy zgłosiło blisko 8% ankietowanych mieszkańców.

Poprawa skomunikowania (3%) i rozwój terenów wiejskich gminy (2%) – to dwa pozostałe kierunki, na które mieszkańcy także zwrócili uwagę.

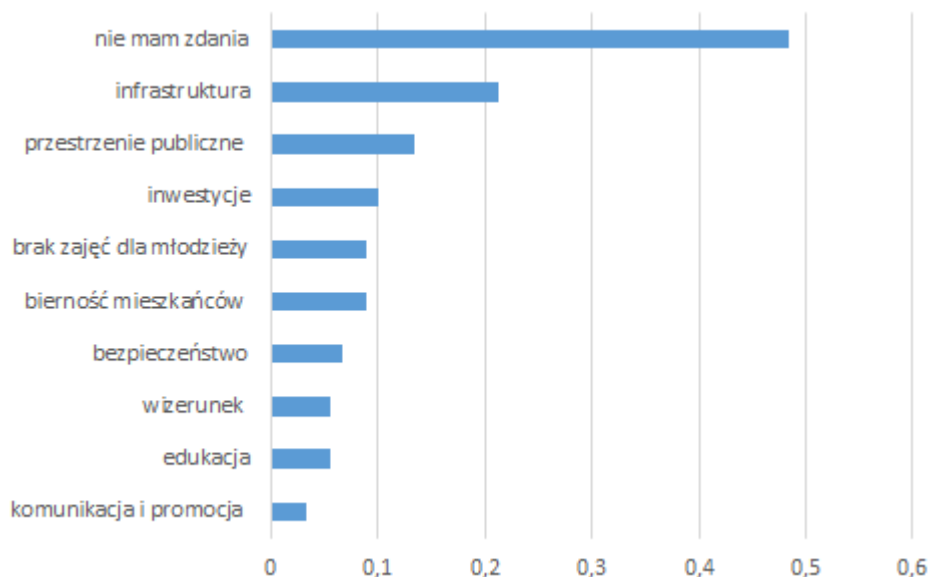
Mieszkańcy chcieliby mieć możliwość korzystania z transportu publicznego, zgłaszają potrzebę większej liczby połączeń autobusowych. W kwestii rozwoju wsi mieszkańcy zgłaszają uwagi dotyczące konieczności zwrócenia większej uwagi na całą gminę, nie tylko miasto.

11. Problemy gminy Międzybórz

Pytanie: Co jest największym problemem gminy Międzybórz? Dlaczego?

Ponad 48% ankietowanych nie ma zdania na temat problemów gminy.

Wśród odpowiedzi pozostałych ankietowanych przejawiają się następujące tematy.

Ryc. 43 Odpowiedzi ankietowanych.
Źródło: badania własne.

1. **Infrastruktura** – ankietowani zwracają uwagę na problem infrastruktury oświaty, wskazują na problem warunków przedszkola, które mieści się w 3 różnych budynkach na terenie gminy. Zwracają także uwagę na brak kanalizacji w gminie, awaryjność sieci technicznych. Uwagi dotyczą także odbioru odpadów (rzadkie odbiory). Zgłaszają konieczność naprawy lub budowy chodników i dróg, zanieczyszczone rowy, słabą jakość oświetlenia gminy, propozycję instalacji monitoringu przestrzeni publicznych, które ciągle są dewastowane oraz światłowodu w gminie. Mieszkańcy nie są zadowoleni z ruchliwej drogi krajowej numer 25, w szczególności z braku chodników na wioskach wzdłuż tej trasy. Zauważają także niewystarczającą liczbę inicjatyw proekologicznych stosowanych w gminie. Na temat problemów z infrastrukturą wypowiedziało się ponad 21% ankietowanych.

2. **Przestrzeń publiczną** - mieszkańcy uważają, że problemem gminy są zdewastowane przestrzenie publiczne, w tym użytkowane przez najmłodszych mieszkańców place zabaw. Zgłaszany jest problem braku przestrzeni spotkań dla młodzieży, czego efektem może być niekontrolowane zachowania w przestrzeniach otwartych, niedozorowanych. Mieszkańcy duży problem upatrują w stanie przestrzeni zielonych, parków - zwracają uwagę na to, że przestrzeń ta jest zdominowana przez grupy spożywające tam alkohol i oznacza to, że gmina nie posiada zielonych, rodzinnych miejsc użytkowych. Bardzo znacząco podnoszony jest problem braku przestrzeni kreatywnej dla dzieci i młodzieży. Na temat problemów dotyczących przestrzeni publicznych wypowiedziało się blisko 14% ankietowanych.

3. **Inwestycje** – ankietowani zwracają uwagę na problem braku ofert dla rozpoczynających działalność gospodarczą (także firm zewnętrznych chcących potencjalnie zainwestować w gminie), słabe rozbudowanie kanalizacji, słabe połączenia komunikacyjne, brak powstawania nowych firm. Pojawiają się komentarze dotyczące inwestycji przestrzeni publicznych, które wskazują na to, że inwestycje są szybko dewastowane (zostaje przytaczane np. "podwórko Nivea" czy plac zabaw przy ul. Wrocławskiej, boiska

szkolne). Mieszkańcy zauważają brak inwestycji ekologicznych - wskazują na piece "kopciuchy" oraz brak instalacji fotowoltaicznych, brak zadawalających dofinansowań na instalacje wykorzystujące alternatywne źródła energii. W temacie problemów dotyczących inwestycji w gminie zabrało głos ponad 10% ankietowanych.

4. **Brak zajęć dla młodzieży** - ankietowani upatrują problem dewastacji przestrzeni lub bierności młodych ludzi w działaniach społecznych z powodu braku zajęć ich aktywizujących. Łączą ten problem także z brakiem miejsca dla młodych ludzi, nie tylko w przestrzeni publicznej, wskazują na brak alternatywnych zajęć pozalekcyjnych, miejsc odpoczynku sprzyjającym integracji społecznej. Na ten problem zwraca uwagę blisko 9% ankietowanych.

5. **Bierność mieszkańców** - ankietowanym przeszkadza brak zaangażowania społeczności lokalnej we wspólne działania, ciągłe narzekania na działania, niekonstruktywna krytyka. Wskazują także na problem mieszkańców, którzy często przebywają w parkach w celu spożywania alkoholu, w tym młodzież. Problem bierności mieszkańców zgłasza 9% ankietowanych.

6. **Bezpieczeństwo** - znaczącym problemem jest także kwestia bezpieczeństwa w gminie. Respondenci zgłaszali obawy względem służby zdrowia (brak specjalistów i chęci współpracy z pacjentami) oraz brakiem patrołów policyjnych w gminie. Ankietowani mieszkańcy wskazują także na niebezpieczeństwo płynące ze strachu przed pandemią społeczności lokalnej i ewentualne sytuacje depresyjne wśród mieszkańców. Mieszkańcy nie czują się bezpiecznie przy drodze krajowej nr 25. W kwestii bezpieczeństwa wypowiedziało się prawie 7% ankietowanych.

7. **Wizerunek** - jako problem ankietowani mieszkańcy postrzegają kwestię wizerunku gminy. Respondentom nie podoba się fakt zajmowania publicznych terenów zielonych przez nietrzeźwych, zwracają uwagę na słabą jakość przepływu informacji między władzami gminy a mieszkańcami. Wskazują zachowania osób publicznych, które negatywnie wpływają na wizerunek społeczności gminy. Na temat wizerunku gminy wypowiedziało się prawie 6% respondentów.

8. **Edukacja** - ankietowani mieszkańcy zgłaszają problemy z małym wyborem kierunków nauczania w szkole ponadpodstawowej (zwracają uwagę na przyuczanie do zawodów, których nie ma w gminie), brakiem rozwoju szkolnictwa zawodowego do istniejących potrzeb. O problemach tych mówi ponad 5% ankietowanych mieszkańców.

9. **Komunikacja i promocja** - wielu ankietowanych wprost wskazuje problem występowania niedoinformowania społeczności lokalnej. Podnoszona jest kwestia słabego przepływu informacji na temat kwestii wpływających bezpośrednio na życie mieszkańców gminy Międzybórz. Przypuszcza się, że wiele powyższych problemów wynika także z niedoinformowania mieszkańców o działaniach w poszczególnych obszarach. Na tę kwestię zwraca uwagę ponad 3% respondentów.

Podsumowanie prowadzonych konsultacji społecznych

Poniżej przedstawiono podsumowania prowadzonych w roku 2020 konsultacji społecznych dotyczących pracy na Społeczną Strategią Rozwoju Gminy Międzybórz na lata 2021-2023.

Tab. 6 Podsumowanie prowadzonych konsultacji społecznych

Lp.	Grupa zgłaszająca	Uwagi - priorytety	Przesłanki do strategii, zadania
1	25.01.2020 r. Uczestnicy wyjazdu szkoleniowego dla Partnerstwa Lokalnego dla Międzybórza	<p>Podczas warsztatu uczestnicy skupili się na analizie obszaru społecznego. Jako mocne strony określono:</p> <p>Kapitał społeczny – stale rosnąca grupa zainteresowanych wspólnym działaniem na rzecz społeczności lokalnej, która chce się w tym doskonalić, zaangażowanie w sprawy społeczności sołectw, pomoc sąsiedzka</p> <p>Wolontariat – istniejące wolontarystyczne organizacje pozarządowe działające na korzyść społeczności gminy, powszechna chęć pomocy</p> <p>Infrastruktura – posiadanie przez większość sołectw gminy sal wiejskich</p> <p>Słabymi stronami zostały określone takie obszary jak:</p> <p>Bierność mieszkańców – brak aktywizacji młodej społeczności gminy, zamknięcie się na działania otwarte gminy, rywalizacja zamiast realnego partnerstwa.</p> <p>Brak funduszy na inicjatywy społeczne – brak budżetu na inicjatywy zmieniające społeczeństwo (szkolenia liderów);</p> <p>Brak specjalistów – brak wsparcia dla liderów w środowiskach, słaby dostęp do tzw. środków pomocowych, brak specjalisty ds. pozyskiwania środków na działania społeczne.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozbudowa kapitału społecznego poprzez zaangażowanie w rozwój istniejącego partnerstwa lokalnego 2. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój społeczności gminy 3. Kształcenie lokalnych liderów
2	1.08.2020 r. Uczestnicy konsultacji w plenerze podczas wyjścia na Zbójnik	<p>Podczas spotkania plenerowego dotyczącego głównie strefy środowiska przyrodniczego mieszkańcy podnosili następujące kwestię:</p> <p>Możliwości:</p> <p>Dużym potencjałem dla mieszkańców jest także tzw. Małpi Gaj – niewykorzystana dotychczas zielona przestrzeń gminna;</p> <p>Słabe strony:</p> <p>brak oznakowań ścieżek turystycznych (pieszych, rowerowych, konnych), zaniedbany park gminny w Kraszowie, zaniedbany Diabelski Kamień, dzikie wysypiska śmieci w lasach, niewykorzystany potencjał przestrzeni zielonych w</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstanie ścieżek turystycznych 2. Poprawa zielonych przestrzeni publicznych gminy (Diabelski Kamień, parki, Małpi Gaj) 3. Uporządkowanie dzikich wysypisk w lasach 4. Stworzenie warunków dla prowadzenia agroturystyki

		gminie, w szczególności na obszarach wiejskich (Bukowa Góra, Czarci Jar), braku bazy agroturystycznej w gminie.	
3	29.09.2020 r. Mieszkańcy miejscowości: Bukowi na Sycowska, Bąków, Międzybórz, Królewska Wola, Kamień	<p>Zasobami zauważalnymi przez grupę były:</p> <p>Ludzie - Aktywność klubu sportowego, aktywne grupy społeczne (kluby gospodyń wiejskich, część sołectw), zaangażowani radni, dobra współpraca z samorządem</p> <p>Infrastruktura - istniejące boiska szkolne, sale wiejskie, place wiejskie, potencjał w zaniedbanych zabytkach,</p> <p>Przyroda - bliskość lasów, zielony krajobraz, panujący mikroklimat.</p> <p>Podczas warsztatów mieszkańcy zgłaszali niedoskonałości gminy w obszarach:</p> <p>Organizacja życia publicznego – brak zajęć dla seniorów, brak “życia” w świetlicach wiejskich, małą aktywność mieszkańców w życiu lokalnego społeczeństwa, słaby wolontariat i brak specjalistów w służbie ochrony zdrowia.</p> <p>Wizerunek gminy – brak prowadzonego systematycznie marketingu gminy, brak za dbanych obiektów turystycznych,</p> <p>stałe widoczny wandalizm w przestrzeniach publicznych</p> <p>Infrastruktura – brak lub słaby stan chodników w miejscowościach wiejskich, słabe oświetlenie i drogi gminy, zaniedbane zabytki, słabe rozbudowanie sieci kanalizacyjnej i gazociągów, awaryjność wodociągów.</p> <p>Przyszłość gminy - stałe zanieczyszczone lasy, palenie odpadami w gminie, brak strefy ekonomicznej, mała liczba działek przeznaczonych pod budowę</p>	<p>4. Budowa chodników</p> <p>Zadania śledzenie stron internetowych w zakresie pozyskiwania dofinansowania na różne cele, pozyskiwanie środków z UE, współpraca z powiatem oraz planowanie środków w w budżecie gminy, pozyskiwanie na teren gminy Międzybórz firm, dużych firm</p> <p>2. Utwardzenie dróg dojazdowych do posesji</p> <p>3. Częstsze planowanie przestrzenne w gminie</p> <p>4. Możliwość dla mieszkańców skorzystać ze specjalistów Służby Zdrowia</p> <p>5. Promowanie spalania węgla wyższej jakości lub zamiana na nośniki bardziej ekologiczne</p> <p>6. Likwidacje i ograniczenia niskiej emisji na promocje nowych technologii grzewczych wśród mieszkańców</p> <p>7. Wzmożenie kontroli przy paleniu w piecach oraz z dzikich wysypisach śmieci</p> <p>8. Więcej edukacji dzieci i młodzieży w zakresie ochrony środowiska</p> <p>9. Promowanie dotacji z państwa poprzez gminę np. Deszczówki</p> <p>10. Ochrona i konserwacja zabytków</p> <p>11. Zachęcenie ludzi aktywnych do dalszych działań poprzez jakieś wyjazdy</p> <p>12. Aerobik dla seniorów</p> <p>13. Gazociąg oraz kanalizacja</p>
4	29.09.2020 r. Mieszkańcy miejscowości: Ose, Działawice, Ośka Piła	<p>Mocnymi stronami gminy według grupy są:</p> <p>Integracja społeczeństwa – istniejące organizacje pozarządowe, integracja sołectw</p> <p>Dziedzictwo – istniejące zabytki, wysoka lesistość gminy, Wzgórze Zbójnik, prężnie działająca Ochotnicza Straż Pożarna z tradycją, Dom Kultury</p> <p>Jako wady gminy mieszkańcy upatrują:</p> <p>Infrastruktura – stan sali wiejskich, zanieczyszczone rowy i pobocza, brak oświetlenia, brak transportu publicznego, fatalny stan drogi powiatowej,</p>	<p>1. Ekologia, fotowoltaika</p> <p>2. Wymiana pieców</p> <p>3. Wymiana oświetlenia na energooszczędne</p> <p>4. Czyste pobocza</p> <p>5. Służba zdrowia, dostęp do specjalistów</p> <p>6. Oświetlenie, chodniki, poprawa dróg</p> <p>Możliwe rozwiązania:</p>

Spółeczna Strategia Rozwoju Gminy Międzybórz na lata 2021-2023

		<p>niedokończone chodniki w Dzieśławicach, brak chodnika na drodze krajowej, słaba jakość dróg dojazdowych do posesji</p> <p>Bierność mieszkańców – zamykanie się mieszkańców na inicjatywy społeczne, brak zaangażowania ze strony młodzieży</p> <p>Opieka zdrowotna i policja – mała skuteczność</p>	<p>- Wymiana pieców: więcej informacji o piecach i pomoc gminy</p> <p>- Wymiana oświetlenia na energooszczędne: brak oświetlenia ogólnego (nie ma z czym porównać)</p> <p>- Ekologia, fotowoltaika: program + dofinansowanie, zbyt droga fotowoltaika dla mieszkańców, proszę kierować się w kierunku "Deszczówka"</p>
5	Mieszkańcy miejscowości Klonów	<p>Grupa docenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dziedzictwo – walory przyrodnicze, pomniki przyrody - organizacje życia społecznego – OSP, lokalna grupa działania <p>Widocznymi brakami zauważonymi przez mieszkańców były:</p> <p>Infrastruktura techniczna: drogi, chodniki, oświetlenie</p> <p>Zdrowie- zły stan służby zdrowia oraz mała liczba specjalistów</p> <p>Bezpieczeństwo- rzadkie kontrole policji</p> <p>Kultura- brak miejsca dla młodzieży chcących aktywnie spędzić czas, brak promocji w gminie wydarzeń kulturowych</p> <p>Do najważniejszych priorytetów które mieszkańcy chcieliby wdrożyć w Strategii:</p> <p>Komunikacja- brak komunikacji i powiązań komunikacyjnych między miejscowościami w gminie</p> <p>Promocja miasta- "na zewnątrz" ale i wydarzeń oraz aktywności w gminie</p> <p>Poprawa stanu technicznego i sanitarnego przedszkola</p> <p>integracja środowisk w kierunku ochrony środowiska oraz społeczeństwa wiejskiego</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa chodników i oświetlenia 2. Służba zdrowia, dostęp do specjalistów, adaptacja budynku dla Służby zdrowia 3. Kontrole policji 4. Tworzenie nowych miejsc spotkań 5. Utworzenie spójnej sieci komunikacyjnej w gminie 6. Aktywna promocja wydarzeń w gminie 7. Poprawa stanu technicznego przedszkola 8. Integracja społeczeństwa
4 6	Mieszkańcy miejscowości Międzybórz 29.09.2020	<p>Walory:</p> <ul style="list-style-type: none"> - historia – ciekawe losy przodków, zabytki sakralne - przyroda – zasoby zieleni, przyrodnicze, lasy - kultura – ciekawa działalność MGOK, biblioteki, klubów sportowych <p>Mieszkańcy określili co jest negatywnego w gminie:</p> <p>Infrastruktura- brak oświetlenia, chodników</p> <p>Promocja- brak promocji wydarzeń na terenie gminy,</p> <p>Środowisko- zły stan powietrza, SMOG, palenie w starych piecach</p> <p>Mieszkańcom najbardziej potrzebne jest:</p> <p>Infrastruktura- kanalizacja, ścieżki rowerowe, chodniki, mała architektura w parkach, monitoring w parkach, remont przedszkola</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wymiana pieców, promocja akcji wymiany pieców i pomoc w wypisaniu wniosków 2. Aktywna promocja wydarzeń kulturalnych 3. Remont przedszkola 4. Prowadzenie zintegrowanej komunikacji miejskiej 5. Patrole policji 6. Oświetlenie dróg

		<p>Komunikacja- autobusy na terenie gminy oraz częstsze kursy PKP, rewitalizacja dworca</p> <p>Bezpieczeństwo- patrole policji, oświetlenie dróg i parków</p>	
5	Spacer na Zbójnik, rozważania mieszkańców gminy 01.08.2020	<p>Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę, że są dumni ze środowiska jakie ich otacza. Do poprawy wyznaczyli:</p> <p>Oznakowania- szlaków oraz tablice informacyjne</p> <p>Ścieżki rowerowe- utwardzenie i wyznaczenie nowych</p> <p>Diabelski kamień- jako miejsce nielegalnego wysypiska śmieci w lesie</p> <p>Park przy mleczarni- jako niepożądane miejsce spotkań młodzieży spożywającej wysokoprocentowe trunki</p> <p>Mieszkańcy również wskazali miejsca gdzie występuje potencjał do tworzenia nowych miejsc: Małpi Gaj oraz plac Nivea</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oznaczenie szlaków 2. Wytypowanie nowych ścieżek rowerowych, modernizacja aktualnych 3. Kontrole służb leśnych 4. Monitoring parku przy Mleczarni 5. Plany zaprojektowania nowych miejsc w przestrzeni publicznej
6	Konsultacje plenerowe 17.10.2020	<p>W ciągu kilku godzin mieszkańcy podchodzi do stanowiska i zgłaszali problemy w dziedzinach:</p> <p>Infrastruktura- powiększenie przedszkola dla dzieci i jego remont, oświetlenie oraz budowa chodników</p> <p>Komunikacja- problem komunikacji między miejscowościami oraz między gminą a Wrocławiem</p> <p>Bezpieczeństwo - w postaci patroli policyjnych, których nie ma.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Remont przedszkola i rozbudowa 2. Zrównoważona komunikacja w gminie i z gminą 3. Patrole policyjne

Źródło: Opracowanie własne.

Wyniki konsultacji z 3 lipca 2020 r. z przedstawicielami urzędu i mieszkańcami gminy

Pracowano warsztatowo w 5 stałych grupach, każda z grup analizowała każdą strefę.

1. Strefa pozyskania środków zewnętrznych

Mieszkańcy w kwestii pozyskiwania środków zewnętrznych dostrzegają wiele problemów. Przede wszystkim nie zauważają, aby gmina z sukcesem takowe zdobywała z powodu niewystarczającej informacji. Nie widzą również zaangażowania ze strony pracowników urzędu w poszukiwaniu możliwych źródeł finansowania i składaniu wniosków. Wskazano również, że brakuje inicjatywy oddolnej, czyli propozycji ze strony mieszkańców na ciekawe projekty i źródła pozyskania dodatkowych funduszy.

2. Strefa społeczna

Strefie społecznej poświęcono wiele uwagi, ponieważ jest ona dla mieszkańców jednym z najważniejszych aspektów życia w gminie. Dostrzegalne są głosy zarówno ze strony mieszkańców, jak i przedstawicieli urzędu. Mieszkańcom brakuje wydarzeń oraz zajęć, które spełniałyby ich oczekiwania. Brakuje im również miejsca spotkań, gdzie chętnie spotykałoby się z innymi, tym samym integrując się. Z drugiej strony, przedstawiciele urzędu dostrzegają, że nie mają wsparcia wśród społeczności lokalnej, przez co nie zawsze są w stanie sprostać oczekiwaniom.

3. Strefa infrastruktury

Infrastruktura była jednym z częściej pojawiających się tematów podczas wszystkich przeprowadzonych rozmów z mieszkańcami. Dostrzega się pozytywne zmiany, jak np. modernizacja obszaru zbiornika wodnego przy ulicy Wrocławskiej, jednakże mieszkańcy wskazują, że jest jeszcze wiele problemów, które wymagają uwagi. Przede wszystkim przez brak chodników na obszarach wiejskich brakuje poczucia bezpieczeństwa. Wskazuje się również na problem z oświetleniem oraz brak miejsca dla młodzieży i dziennego ośrodka opieki dla osób niepełnosprawnych.

4. Strefa informacji, promocji

W strefie informacji i promocji wiele miejsca poświęcono problemom w komunikacji na linii mieszkańcy – urząd. Zarówno jedna, jak i druga strona jest niezadowolona z komunikacji, przez co rośnie poziom niezadowolenia, niezrozumienia i konflikty. Brakuje miejsca, gdzie każdy będzie mógł w łatwy i przystępny sposób sięgnąć po informacje na temat wydarzeń w gminie, organizowanych zajęć, sukcesów (np. uzyskanie dofinansowania) czy po prostu zasięgnąć wiedzy na temat spraw związanych z gminą. Mieszkańcy zwracają uwagę na nieczytelność Biuletynu

Informacji Publicznej, zgłaszają chęć alternatywnych źródeł komunikacji – gminna gazetka informacyjna.

5. Strefa gospodarcza

Mieszkańcy dostrzegają, że gminie brakuje konkretnej strategii odnośnie rozwoju gospodarczego, dostrzegają stagnację i brak możliwości rozwoju. Nie tylko z powodu niewłaściwych decyzji urzędu, ale również przez brak przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Z jednej strony dostrzega się braki kadrowe, a z drugiej mieszkańcy podejmują pracę poza granicami gminy.

6. Strefa bezpieczeństwa

Mieszkańcy gminy dostrzegają wiele problemów, przede wszystkim jest to wandalizm i brak monitoringu. Wiąże się to z kolejnym problemem, jakim jest niewystarczająca ochrona ze strony policji. Mieszkańcy wsi nie czują się bezpiecznie również z powodu braku chodników i niewystarczającego oświetlenia. Pojawia się również problem z odpowiedzialnością społeczną, ponieważ niezwykle trudno zwrócić uwagę osobie, którą doskonale się zna i narazić się na przykre konsekwencje. Z jednej strony, powszechne więzi są pozytywne, z drugiej zaś ograniczają możliwość interwencji w przypadku niewłaściwego zachowania sąsiada czy znajomej osoby. Wśród wielu negatywnych aspektów pojawiają się również pozytywne jak Ochotnicza Straż Pożarna, która cieszy się ogromnym zaufaniem społecznym i mieszkańcy dostrzegają jak ważną rolę odgrywa w życiu gminy.

7. Strefa środowiska przyrodniczego

Środowisko przyrodnicze w gminie Międzybórz jest niezwykle ważne, ponieważ ze względu na swoje walory może być wykorzystane w rozwoju i promocji gminy. Pozytywnymi aspektami są zarówno położenie, jak i wysoka lesistość. Mieszkańcy dostrzegają jednakże problem z zanieczyszczeniem powietrza powstałym przez niską edukacją społeczną na temat spalania śmieci i konsekwencji z tym związanych. Często pojawia się również problem z dzikimi wysypiskami, które na własny koszt musi usuwać gmina. Brakuje ścieżek edukacyjnych oraz podnoszenia świadomości na temat istoty dbania o środowisko naturalne, segregacji śmieci oraz właściwego ogrzewania domu.

Analiza SWOT

Tab. 7 Analiza mocnych i słabych stron, szans oraz zagrożeń Gminy Międzybórz

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - gmina pokryta w całości miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego; - aktualne studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego; - żłobek na terenie miasta; - aktywna Ochotnicza Straż Pożarna, ciesząca się dużym szacunkiem i zaufaniem społecznym; - lokalizacja gminy -naturalna flora -różnicowane, ciekawe ukształtowanie powierzchni -obniżony wskaźnik zagrożenia powodzią -dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych -duża lesistość terenu -tendencja malejąca bezrobocia -wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych -wzrastająca liczba miejsc pracy -stabilny dochód od osób fizycznych i prawnych -niższe podatki w porównaniu do sąsiednich gmin -obniżone podatki dla nowych przedsiębiorców -dużo terenów z potencjałem do wykorzystania w sferze społecznej -aktywny wolontariat mieszkańców - obecność dużych przedsiębiorców (Meble Wajnert, Meble Gawin) - obecność stosunkowo licznych organizacji pozarządowych w gminie - działające partnerstwo lokalne zrzeszające większość organizacji pozarządowych gminy - działające 2 Koła Gospodyń Wiejskich na terenie gminy - ciekawa historia gminy - niska gęstość zaludnienia - Działający MGOK 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca liczba patroli policji w gminie; - słaba oferta edukacyjna szkół ponadpodstawowych, brak klas o profilu tapicer/stolarz; -nielegalne wysypiska śmieci w lesie - występujący w przestrzeni publicznej stały wandalizm - brak systematycznego marketingu gminy - brak miejsc spotkań dla młodych ludzi i całych rodzin, -słaba jakość gleb -niska świadomość mieszkańców na temat zagrożeń wynikających z niskiej emisji (zanieczyszczenia powietrza wynikające z palenia śmieci i niewłaściwej techniki palenia) - brak infrastruktury technicznej: oświetlenie, drogi, chodniki, ścieżki rekreacyjne (rowerowe, piesze, konne), - brak oznaczeń szlaków - monokultura rozwoju gospodarki (głównie stolarstwo) -brak chęci i wiedzy na temat pozyskiwania środków zewnętrznych przez mieszkańców na działania społeczne -niewystraszająca promocja działań, imprez kulturowych gminy - starzenie się społeczeństwa gminy - spadek liczby ludności gminy (w tym w wieku przedprodukcyjnym) - migracja ludzi z gminy w wieku produkcyjnym, wykształconych - Brak znaczących zabytków, atrakcji turystycznych - Brak dostępu do kanalizacji na wsiach

<ul style="list-style-type: none"> - MGOPS z działaniami ponadpodstawowymi (skuteczne pozyskiwanie dotacji zewnętrznych na szkolenia zawodowe), - Wzrost zasobów mieszkaniowych gminy - występowanie potencjalnych miejsc na nowe przestrzenie publiczne - dziedzictwo gminy wynikające z zasobów przyrodniczych i kulturowych 	<ul style="list-style-type: none"> - Niska dostępność sieci gazowej w gminie - Słaba jakość sieci wodociągowej - słaba jakość obsługi ochrony zdrowia, brak specjalistów - słaba komunikacja pomiędzy urzędem i mieszkańcami na temat działań dotyczących życia w gminie - niska jakość, stan techniczny świetlic wiejskich - negatywny wizerunek gminy jako gminy brudnej, zanieczyszczonej - bierność mieszkańców - brak monitoringu w przestrzeniach publicznych - zły stan techniczny przedszkola - brak strefy ekonomicznej - niewykorzystany potencjał przestrzeni zielonych gminy - słaby rozwój życia społecznego na wsi
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - planowana budowa obwodnicy miasta w ramach programu budowy 100 obwodnic na lata 2020-2030; - bliskość Wrocławia; - dotacje z funduszy zewnętrznych (w tym unijnych); -obecność form ochrony przyrody -programy środowiskowe - Pozyskiwanie środków i specjalistów do rozwoju agroturystycznego - położenie w zasięgu Lokalnej Grupy Działania Dobra Widawa - szanse współpracy wynikające z przynależności do Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego - rozwój połączeń PKP i PKS. 	<ul style="list-style-type: none"> - oferta przewozowa ponadlokalna niespełniająca oczekiwań mieszkańców gminy; - ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej z powodu niewydolnego systemu opieki zdrowotnej w pobliskich szpitalach; - Brak współpracy międzynarodowej - wpływ sytuacji pandemicznej na świecie na rozwój gminy w każdym z obszarów działalności - atrakcyjniejsza oferta edukacyjna w pobliskich gminach (odpływ ludzi młodych) - atrakcyjniejsze formy wsparcia nowych przedsiębiorców w pobliskich gminach

Źródło: Opracowanie własne.

Zdefiniowanie strategii

W wyniku diagnozy i analizy SWOT przyjęto strategię defensywną – z powodu zagrożeń wzmocnionych przez słabości jednostki samorządu terytorialnego (JST). Ze względu na przyjętą 3-letnią perspektywę rozwoju upatruje się dynamizację postępu gminy w połączeniu strategii defensywnej (mini-mini) ze strategią konkurencyjną (mini-maxi), która minimalizuje słabości w celu wykorzystania okazji zewnętrznych (szans).

Strategia defensywna zakłada redukcję kosztów, reformę działań dotyczącą zakresu zarządzania sferami życia mieszkańców.

Strategia konkurencyjna organizuje pracę w zakresie powiększenia posiadanych zasobów o możliwe szanse, ulepszenie działania JST, zwiększenie jej produktywności przy jednoczesnej redukcji kosztów, co pozwoli utrzymać przewagę konkurencyjną.

Wizja, misja

WIZJA

Gmina Międzybórz w roku 2023 będzie gminą bezpieczniejszą, zapewniającą atrakcyjną ofertę edukacyjną od najmłodszych lat, rozwój społeczny oparty o silnych liderów także w środowiskach wiejskich. Gmina będzie posiadać rozbudowaną infrastrukturę techniczną i rekreacyjną oraz możliwości inwestycyjne.

MISJA

Gmina Międzybórz przyjazna mieszkańcom w każdym wieku, gotowa na wsparcie rodzin. Jest miejscem o możliwościach rozwoju agroturystyki, w poszanowaniu do środowiska przyrodniczego, z szeroką ofertą edukacyjną i zajęciami rozwijającymi mieszkańców, z dobrą komunikacją między mieszkańcami a władzą samorządową.

Plan operacyjny

Tab. 8 Plan operacyjny dla Gminy Międzybórz na lata 2021-2023.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Priorytety	Zadania
Gmina bezpieczna	Wsparcie działań służb mundurowych	Wsparcie działań Ochotniczych Straży Pożarnych (Międzybórz, Ose, Dzieszawice, Królewska Wola)	Wsparcie OSP przez gminę w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwój.
			Wsparcie finansowe jednostek na terenie gminy.
			Promocja jednostek podczas gminnych imprez.
		Dialog z przedstawicielami organów bezpieczeństwa.	Lobbing prowadzony przez władzę gminy w celu zwiększenia liczby patroli.
	Poprawa dostępności i jakości usług medycznych	Dialog z przedstawicielami służb medycznych na terenie gminy.	Pomoc w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na zakup sprzętów medycznych.
Poprawa jakości środowiska przyrodniczego	Edukacja ekologiczna	Dofinansowanie na działania profilaktyczne (warsztaty, konkursy) dla dzieci i młodzieży z terenu gminy.	

			Wsparcie dla mieszkańców w pisaniu wniosków – Program Czyste Powietrze (wymiany pieców)
			Współpraca z Lasami Państwowymi (walka z nielegalnymi wysypiskami śmieci na terenie lasów, warsztaty ekologiczne, akcje nasadzeń drzew).
		Inwestycje proekologiczne	Promocja działań proekologicznych, rozpowszechnianie informacji na temat programów dotacyjnych dla mieszkańców.
			Dofinansowanie działań ekologicznych (przydomowe oczyszczalnie ścieków, fotowoltaika)
Rozwój ekonomii społecznej w gminie	Stworzenie warunków do rozwoju osób mających problem ze znalezieniem stałego zatrudnienia	Działania prowadzone na rzecz osób niepełnosprawnych mające na celu przysposobienie zawodowe (warsztaty, szkolenia, staże, pozyskiwanie środków na dofinansowania praktyk dla pracodawców)	

			Działania prowadzone na rzecz osób długo pozostających bez zatrudnienia (warsztaty, szkolenia, staże)
			Podjęcie współpracy ze spółdzielnią socjalną na terenie gminy.
Gmina o zadawalającej infrastrukturze	Rozwój sektora usług	Stworzenie warunków do powstawania bazy agroturystycznej	Stworzenie interaktywnej mapy punktów agroturystycznych w gminie i jej okolicach.
			Powołanie w urzędzie gminy osoby odpowiedzialnej za wsparcie działań agroturystycznych.
	Poprawa jakości i bezpieczeństwa warunków życia mieszkańców	Inwestycje w infrastrukturę przesyłową	Rozbudowa gazociągów na terenie gminy
			Rozbudowa kanalizacji na terenie gminy
			Modernizacja wodociągów na terenie gminy.
		Inwestycje w infrastrukturę techniczną – chodniki i oświetlenie	Rozbudowa dróg powiatowych i chodników we współpracy ze Starostwem Powiatowym.
Prowadzenie prac modernizacyjnych oświetlenie w porozumieniu ze spółką OUID.			

			Kontynuacja projektu oświetlenie alternatywne.
	Stworzenie infrastruktury rekreacyjno-turystycznej	Stworzenie i oznaczenie ścieżek rekreacyjnych	Wytyczenie i oznakowanie ścieżek rowerowych na terenie gminy.
			Wytyczenie i oznakowanie ścieżek pieszych na terenie gminy.
			Wytyczenie i oznakowanie ścieżek konnych na terenie gminy.
			Wytyczenie i oznakowanie ścieżek edukacyjnych na terenie gminy.
			Wytyczenie i oznakowanie ścieżek krajoznawczych na terenie gminy.
		Miejsca spotkań dla rodzin	Zaanimowanie zielonych przestrzeni publicznych (plansze wystawowe, cykliczne imprezy gminne, warsztaty)
	Bezpieczne i funkcjonalne przestrzenie publiczne	Monitoring	Instalacja monitoringu parku koło mleczarni, placu zabaw Nivea, przestrzeni rekreacyjnej przy ul. Wrocławskiej (basen)
		Stworzenie miejsca spotkań dla młodzieży	Wykreowanie miejsca kreatywnego i atrakcyjnego dla młodych ludzi na terenie gminy –np. skatepark

Gmina o dostosowanej ofercie edukacyjnej	Podniesienie proekologicznej świadomości mieszkańców	Ochrona środowiska	Prowadzenie programów edukacyjnych na rzecz segregowania odpadów, korzystania z zasobów w sposób nieinwazyjny
		Przygotowanie oferty edukacyjnej dotyczącej agroturystyki	Przeprowadzenie warsztatów, kursów dla młodzieży i dorosłych dotyczących zakładania i prowadzenia działań w zakresie agroturystyki
			Organizacja form wymiany doświadczeń z przedsiębiorcami z innych gmin
	Wsparcie placówek edukacyjnych w gminie	Promocja kierunków profilów nauczania w szkołach ponadpodstawowych	Prowadzenie kursów doszkalających dla dorosłych, kursów pozwalających na przebranżowienie
			Prowadzenie lobbingu wśród władz szkół na terenie gminy w celu poszerzenia oferty edukacyjnej dostosowanej do sytuacji w gminie (np. stolarz, agroturystyka)
		Wsparcie placówek opiekuńczo-wychowawczych	Kontynuacja dofinansowania żłobka Reorganizacja pracy i remont przedszkola

Gmina otwarta na dialog	Podniesienie kapitału społecznego gminy	Rozwój i wsparcie działań organizacji pozarządowych na terenie gminy	Prowadzenie szkoleń liderów grup formalnych i nieformalnych (w tym sołectw) na terenie gminy
			Promocja wolontariatu
			Wsparcie specjalistyczne gminnych organizacji pozarządowych (pomoc prawna i księgową)
			Prowadzenie szkoleń z pozyskiwania środków zewnętrznych
			Rozwój Partnerstwa Lokalnego dla Międzyborza
	Rozwój grup nieformalnych (przede wszystkim na terenach sołectw)	Poprawa jakości działań na świetlicach wiejskich.	
		Prowadzenie spotkań animacyjnych na terenach wiejskich.	
	Rozwój promocji gminy	Kontakt z mieszkańcami	Systematycznie i atrakcyjnie prowadzona strona na portalu społecznościowym
			Systematycznie i atrakcyjnie prowadzona strona internetowa gminy
Promocja działań gminy w przestrzeniach publicznych			

			Stworzenie dostępnego informatora dla mieszkańców w różnych formach (cyfrowej i analogowej)
		Kontakt z inwestorami	Opracowanie biuletynu dla potencjalnych inwestorów
			Przygotowanie odpowiednich dokumentów planistycznych dla inwestorów (wydzielenie specjalnych stref inwestycyjnych)
	Kontrola negatywnych skutków pandemii	Monitoring sytuacji po pandemicznej w gminie Międzybórz	Zbieranie informacji na temat negatywnych skutków pandemii w celu ich zapobiegania
		Przeciwdziałanie negatywnym skutkom pandemii	Podejmowanie działań społecznych mających na celu niwelowanie skutków pandemii
			Wsparcie psychologiczne dla mieszkańców gminy
		Prowadzenie doradztwa z zakresu wsparcia przedsiębiorstw w dobie pandemii	
	Budowanie społeczeństwa obywatelskiego w gminie Międzybórz	Podniesienie poziomu partycypacji społecznej mieszkańców gminy	Prowadzenie konsultacji społecznych w zakresie ponadustawowym, z

			możliwością czynnego udziału mieszkańców
--	--	--	---

Źródło: Opracowanie własne.

Wdrażanie, monitoring i ewaluacja

Za wdrażanie Strategii odpowiedzialny jest Burmistrz Miasta i Gminy Międzybórz. Za prowadzenie monitoringu i ewaluacji odpowiada zespół ds. strategii powołany przez Burmistrza.

Tab. 9 Jednostki odpowiedzialne za wdrażanie, monitoring oraz ewaluacje poszczególnych celów operacyjnych

CEL OPERACYJNY	JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNE ZA WDRAŻANIE CELU	MIERNIKI EFEKTU	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
GMINA BEZPIECZNA			
Wsparcie działań służb mundurowych	Burmistrz Miasta i Gminy Międzybórz	Kwota pozyskanych środków zewnętrznych, liczba patroli policji	Budżet UMiG
Poprawa dostępności i jakości usług medycznych	Burmistrz Miasta i Gminy Międzybórz	Kwota pozyskanych środków zewnętrznych	Budżet UMiG
Poprawa jakości środowiska przyrodniczego	Wydział Gospodarki Komunalnej i Rozwoju Gospodarczego	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych, liczba złożonych wniosków w programie „Czyste powietrze”, liczba dofinansowanych instalacji ekologicznych.	Budżet UMiG, programu Czyste Powietrze
Rozwój ekonomii społecznej w gminie	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba beneficjentów prowadzonych działań na rzecz ekonomii społecznej.	Budżet UMiG
GMINA O ZADOWALAJĄCEJ INFRASTRUKTURZE			
Poprawa jakości i bezpieczeństwa warunków życia mieszkańców	Wydział Gospodarki Komunalnej i Rozwoju Gospodarczego	Liczba kilometrów nowopowstałej i zmodernizowanej infrastruktury przesyłowej (gazociągi, kanalizacja, wodociągi); liczba kilometrów nowopowstałych i zmodernizowanych punktów oświetleniowych, chodników, dróg.	Budżet UMiG, pozyskane dofinansowania inwestycyjne

Stworzenie infrastruktury rekreacyjno-turystycznej	Wydział Gospodarki Komunalnej i Rozwoju Gospodarczego, Inspektor ds. Społecznych i Promocji Gminy	Liczba kilometrów wytyczonych i oznakowanych ścieżek rowerowych, pieszych, konnych, edukacyjnych, krajoznawczych; liczba przedsięwzięć prowadzonych w przestrzeniach publicznych w gminie.	Budżet UMiG, pozyskane dofinansowania inwestycyjne
Bezpieczne i funkcjonalne przestrzenie publiczne	Wydział Gospodarki Komunalnej i Rozwoju Gospodarczego	Liczba zainstalowanych gminnych kamer na terenie przestrzeni publicznych; wykreowanie miejsca kreatywnego dla młodzieży.	Budżet UMiG, pozyskane dofinansowania inwestycyjne
GMINA O DOSTOSOWANEJ OFERCIE EDUKACYJNEJ			
Podniesienie proekologicznej świadomości mieszkańców	Zastępca burmistrza Miasta i Gminy Międzybórz	Liczba zaplanowanych i przeprowadzonych programów edukacyjnych na rzecz ochrony środowiska; liczba przeprowadzonych form szkoleniowych w zakresie agroturystyki.	Budżet UMiG, pozyskane dofinansowania inwestycyjne
Wsparcie placówek edukacyjnych w gminie	Zastępca burmistrza Miasta i Gminy Międzybórz, Wydział Finansowy	Liczba uczniów w klasach branżowych szkół ponadpodstawowych; wykonanie remontu, wysokość dofinansowania żłobka.	Budżet UMiG, pozyskane dofinansowania inwestycyjne
GMINA OTWARTA NA DIALOG			
Podniesienie kapitału społecznego gminy	Inspektor ds. Społecznych i Promocji Gminy	Liczba form szkoleniowych dla lokalnych liderów, środki przekazane na wsparcie gminnych organizacji pozarządowych; liczba grup formalnych i nieformalnych na terenie gminy (w tym na wsi).	Budżet UMiG, pozyskane dofinansowania na działania społeczne
Rozwój promocji gminy	Wydział Gospodarki Komunalnej i Rozwoju Gospodarczego, Inspektor ds. Społecznych i Promocji Gminy	Zasięgi kont społecznościowych i stron internetowych gminy; stworzenie dostępnego informatora dla mieszkańców, opracowany biuletyn dla potencjalnych inwestorów; powierzchnia stref inwestycyjnych.	Budżet UMiG, pozyskane dofinansowania na działania społeczne

Kontrola negatywnych skutków pandemii	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba podjętych działań społecznych mających na celu niwelowanie negatywnych skutków pandemii.	Budżet UMiG, pozyskane dofinansowania na działania społeczne
Budowanie społeczeństwa obywatelskiego w gminie Międzybórz	Wydział Gospodarki Komunalnej i Rozwoju Gospodarczego, Inspektor ds. Społecznych i Promocji Gminy	Liczba przeprowadzonych konsultacji społecznych i ich odbiorców.	Budżet UMiG, pozyskane dofinansowania na działania społeczne

Źródło: Opracowanie własne.

Zespół ds. Wdrażania Strategii odpowiedzialny jest za sporządzenie corocznego raportu z postępów w wdrażaniu przyjętych celów operacyjnych.

Załączniki

Załącznik nr 1 - konsultacje

Załącznik nr 2 – budżet i dochody